

Knud Overs

En skindbanker
- banker på

FORFATTERFORLAGET
ATTIKA

En skindbanker banker på
© by Knud Overs
Forfatterforlaget ATTIKA
Bogen er sat med Baskerville
og ikke trykt hos en bogtrykker

Not printed in Denmark 2005
ISBN 87-7528-577-0

Knud Overs

En skindbanker
- banker på

Indholdsfortegnelse

Avisen.....	7
Karel Capek.....	17
Storken.....	41
Biorama	48
Eskapisme 1.....	51
Eskapader	58
Grundtema.....	62
Eskapisme 2.....	70
Skindbanker.....	83
Historien i avisen	89
Teater	93
Horisonten.....	101
Slægten.....	104
Michala Petri.....	106
Juleevangeliet	108
Buschaufførens småtingsafdeling	110
Ned med alting	114
Bornholm	115
Femogfyrre.....	117

Avisen

- Én er for lidt, to er tilpas, tre er for mange. De kommer ind med det samme!

Bioramas stabskontrollør spillede en passende rolle, som det lille billedteaters rekommandør. Ikke uden virkning med lidt markedsogl. Nødvendigheden af at spille komedie er et vilkår kampen for tilværelsen har lagt på menneskene. Det er en urdrift i vor natur. Man har eksempler på mennesker, der har spillet en læge, en lærer en præst, ja, endog en skuespiller uden at være det. Kan vi så med vores rolle få en fornemmelse af at udrette noget, er der grund til at applaudere. Der er ikke langt til at anerkende professionelle skuespilleres skik med efter hver præstation at takke for indsatsen.

Næppe nogen anden generation har som den vi repræsenterer oplevet en så smuk skik, som der næppe er plads til i vor syntetiske hverdag. Vist er vi født med de samme instinkter og evner som ægypterne i den klassiske oldtid. Det store under er at vi har haft muligheder for at opbygge samfundssystemer med plads til poesi, skulptur og musik af en næsten ubegrænset rigdom, men man må frygte at menneskets umådelige naturvidenskabelige struktur er for svag til at bære intellektets byrde, så vi skal sidde nøgne tilbage på jorden igen.

På mange måder har vi gennemgået en æventyrlig udvikling. Fra luftskibe i og omkring første verdenskrig over flyvemaskiner til satellitter med landing af mennesker på månen. Det skulle man have fortalt os i tyverne. Galskab. Lad det være galskab, som Kaj Munk siger i "Så fast en Borg" at troende mennesker er gale, fordi vi kaster os ind på Gud, som vi ikke ved hvem er. Vi indretter dette liv på et liv, som vi slet ingen garanti har for. Om

vort abonnement på denne tilværelse vil blive ombyttet med et til en næste tilværelse nå ja, gerne til et elysium. For eget vedkommende er det at tro den mulighed uden hvilken jeg ikke turde gå en ny dag i møde. Og så er det nok klogest at tage en dag ad gangen.

Folkets Avis havde til huse i indre by. På vej ind hørte jeg Irenas stemme: Åh, Honey, du kommer til at tage mig med.

- Med!

- Jeg orker ikke at gå et skridt videre.

- Velan. Spring op og slå på dine strenge! Og jeg vil bære dig på mine stærke arme.

- Jeg vidste det, darling. Jeg vidste det. Så gir jeg en lille en til halsen. Og det kunne give anledning til at erfare nyt om dine skrivelser.

Med sit sensitive temperament er hun stærkt optaget af min bog, der tar sigte på en biografi, men hun tar ikke altid hensyn til min indsats i kreative stunder. Så jeg må se at få afviklet dette intermezzo. Det kræver takt og tone. Hendes sårbare sind tænder hurtigt for lydbølgernes muligheder. På tomandshånd kan hun være en oplevelse, ikke mindst når man ikke har andet for end at søge indfaldsvejen til hendes velbevarede krop.

Minsandten om ikke jeg hurtigt bliver hende kvit. Og jeg glæder mig nu ved dagens begyndelse til at komme videre med dispositionen til min bog. Men så sker

det. Med en vedvarende banken på min dør melder hun sin ankomst:

- Luk op, luk op! Jeg er helvedes tørstig. Lad os begynde med at dele to porter. Åh, i aftes var jeg til koncert i Tivoli, og jeg er lige vendt hjem fra festen efter koncerten. Wagner, forstår du. Jeg siger dig, man er sandblæst efter en sådan koncert. Musikerne

stirrer på noder så komplicerede, at det vil tage år at lære dem. Med cellostemmen er det kromatik, der ligger og cykler af sted med sekstendedele og alt mulig svært, - og - æh – hvor vil jeg hen med alt det.

- Det samme siger jeg. Jeg skal videre med min tekst.

- Hvor smukt og kærligt efter min lange rejse fra nat til dag. Hør nu. Lad os divertere. . .

Hun er rap på tungen. Man skal lære hende at kende for helt at forstå, hvad hun mener. Når hun bliver ivrig, snakker hun som efter et partitur af Stravinskij, hendes landsmand. Engang spurgte jeg hende, hvor længe hun havde været om at lære at tale. Så så hun på mig og sagde:

- Hvor længe har du selv været om det. Man bliver vel aldrig færdig - og næppe med det danske sprog. Det er en ørkenvandring. På sæt og vis som Wagners musik.

Ung er hun ikke, men det volder hende ikke besvær at mobilisere, hvad mobiliseres skal i en situation som denne. Lidt for høj er hun og barmen en kende for bred. Men hendes temperament kan føre til talrige variationer over et grundtema. I en stund som denne er hun lidet spændende, allerede af den grund at hun prioriterer egne oplevelser højere end de er værd for udenforstående. Nu står det mig frit for om jeg vil lægge øre til hendes tirader eller lade hende køre træt som modstander i en boksering. En taktik jeg lærte for år tilbage. Så hørte jeg hende sige:

- Sover du?

- Nej, svarede jeg. Du har jo ordet.

- Ja, og jeg spurgte dig, om du tror på jomfrufødsel.

- Gør du!

- Det var mig der spurgte.

- Nå, ja - men det har ikke noget med det seksuelle at gøre. Det betyder teologisk, og det er jeg sikker på var meningen med det, at Gud blev et menneske. Derfor er han ikke bare født af et menneske, men han er som det med et teologisk ord udtrykkes undfanget ved den helligånd. Det er et udsagn om Jesus, og hvem der var hans far er fuldkommen ligegyldigt. Det kan da godt være det er sandt hvad der står, og det kan da godt være det ikke er sandt, og at Josef var hans far. Dogmet er et kristent dogme og udsiger en sandhed om hvem Kristus var. Og det skylder kirken at fortælle.

- Hvor er det godt at høre dig tale så varmt om noget, der ligger dig på sinde. Du burde være præst. Eller musiker. Med en kompositorisk skaberevne, som du giver udtryk for, vil du være et oplagt emne for min veninde Vita, som påstår at hun er et barne- barne- barne- barn af navnkundige Georg Carstensen.

- Mig bekendt var Carstensen barnløs.

Der er stunder i tilværelsen, hvor telefonen kan være en plage. Omvendt som nu i denne stund kan et opkald virke befriende. Vores boss, chefredaktør Klaus Lynge skikkede bud. Irena, avisens musikmedarbejder, rystede medlidende på hovedet med replikken: - God fornøjelse!

Folkets Avis har til huse i indre by. Første gang man ser bygningen siger man åh og næh. Det havde man ikke troet. Tænk hvor rummelig og praktisk. Og sikken udsigt. Det forstærker indtrykket. Javist, men bliv her et par dage. Så vil man opdage et og andet, der gir stof til eftertanke. Huset har karakter. Set udefra. Men indvendig har det en påfaldende lighed med mennesker. Det viser sig at være noget ganske andet end det man havde tænkt sig..

Avisens givtige chefredaktør Klaus Lyng, hvis nickname "Splinten" stod under hans artikler om emner han ikke selv kunne gennemskue. Kampen mod den overdøvende bilisme i indre by førte han med frysende vellyst. Som han blandt venner yndede at give udtryk for. Fortrinsvis er det værtshusholdere der støtter ham pekuniært. Ofte er det en kunst at få avisens indhold til at balancere med sponsorernes interesser så sandt grundelementet i de fleste menneskers tilværelse er de motoriserede køretøjer.

Der var en passende afstand fra Folkets Avis på Strøget i København til bladhuset i London's Fleet Street, men københavneravisens snævre forhold til trods havde den et publikum. Hver dag var en kamp. På gaden skulle avisen. I lyse stunder med en økonomi i vækst. I en sådan stund bevilgede chefredaktør Klaus Lyng penge til rejsen med et charterfly for en medarbejder, der fik til opgave at opspore en pikant historie. - Det ligger i luften, mine herrer, nyhederne! Og han tilbød mig opgaven at kontakte et flyselskab, som fortrinsvis sendte mennesker i moden alder på "a nice trip" ud fra den betragtning, at det var ældre menneskers tøjlesløse adfærd, man var interesseret i at bringe i en stort opsat artikel. - "Getting around", sagde han og slog mig venskabeligt på skulderen.

Han var fortørnet, da jeg afslog tilbudet. Men han var en venlig mand og frem for alt ordholdende. og det kan ikke vurderes højt nok. Vist huskede han min tur til Gardasøen. For at tage temperaturen på et rejseselskab var jeg med gennem tunneler og afstikkere til Verona med opførelsen af Aida med en himmelsk besætning af sangere og musikere, der må have frydet Verdi i hans Elysium.

Turens ubehagelige indslag meldte sig i den elvte time, idet en ondartet luftforurening foruden strejken i lufthavnen lagde en dæmper på al aktivitet. Den gav imidlertid anledning til en hel speciel oplevelse tæt på en pige, som med legende lethed lod sig føre under dansen mellem to kufferter.

Et indslag vi vil vende tilbage til senere under arbejdet med min bog, som jeg prioriterer frem for arbejdet på avisen, hvor jeg er ansat som freelance medarbejder. Og Klaus Lyngge ved, at det kommer avisen til gode med alt det stof jeg kan bringe til torvs. Begivenheder oplevet og genoplevet med stadig stærkere indslag.

Folkets Avis havde et publikum især i de små beværtninger. Et vigtigt indslag for avisens redaktør, som blev styrket i troen på at man osse i et beskedent omfang kan være virksom med ordet. Han havde brug for tillid. Især i de stunder hans møde med folkene i trykkeriet var påkrævet. Gang efter gang forsøgte han at få dem med i et økonomisk samarbejde.

- Just nu har vi brug for et indslag med vingefang, og når du nu prioriterer arbejdet med din bog, så glem ikke kapitlet om Titanic, sådan som du har oplevet det.

- Jeg var jo kun to år, da det skete.

- Jo, men nu, hvor en ny filmversion er på vej, må vi have en artikel fra dig. Sådan som du oplevede det!

Oplevede. Det var min mors indlevelsesevne, der engagerede mig. Vi må ikke glemme datidens pauvre dækning af nyhederne. Det var avisernes sparsomme telegrammer, der dækkede det tragiske forlis af verdens største passagerdamper, hvor over 1600 mennesker druknede. Kun få ord om de dramatiske paniscener. Dem fik jeg ind med modermælken. Så stærkt blev mit indtryk, at det var med betænkelighed jeg

som dreng senere vovede mig ad natruten fra Larsens Plads til Århus. Min mors følsomme sind gav hende mulighed for at opleve, og så kunne hun kunsten at fortælle. Og så havde hun en sangstemme, der gik lige ind i mit sind. Med salmen "Nærmere, Gud, til Dig" appellerede hun til fantasien, som var vores form for television. For eget vedkommende virkede den efter hensigten. Sådan som jeg forestillede mig de sidste scener med verdens største skibs undergang, afviger det ikke meget fra scenerne i de filmudgaver, jeg har haft mulighed for at se.

Den første store film om emnet blev skabt af Ole Olsen og Nordisk Film. "Atlantis" hedder produktet, som har Gerhard Hauptmanns store roman "Atlantis" som udgangsposition. Hauptmann var ikke interesseret i film, så Ole Olsen måtte mobilisere alt hvad han formåede af overbevisende ord om filmens muligheder. En hård opgave plus 20.000 tyske mark og 10 procent af billetsalget til forfatteren. Desuden fordrede Hauptmann at den dengang berømte Wienerkuespillerinde Ida Orlof skulle spille hovedrollen.

Filmen Atlantis blev en tilløbsfilm med en opførelse først i Berlin og senere her. Og med Hr. Olaf Fønns, som skrevet står, i den mandlige hovedrolle, fylder den filmatiserede udgave aften efter aften vort eget Paladsteater til Randen. Og så kunne man senere læse om de dramatiske optagelser, der foregik i hjemlige farvande med kendte københavnere som førsteklases passagerer.

Besyderligt. En stille søndag den 14. april 1912 i farvandene omkring New Foundland er den engelske White Star Linies stolthed Titanic på sin første rejse. Skibet er i stand til at overvinde alt. Ja, man påstår at det ikke kan synke. Og så løber det ind i et isbjerg. Hvorfor? I de mange beretninger efter

forliset forlyder det, at kaptajnen ikke tog hensyn til varslerne om observerede isforekomster. Med en hastig overfart skulle det blå bånd erobres. En skæbnesvanger dristighed.

Sejladsen på Nordatlanten kræver sømandsskab. To danske udvandrerskibe – begge fra DFDS – støder i tæt tåge sammen i Nordatlanten. Klokkeren 0355 den 14. august 1888 så første styrmand på Thingvalla et skibs røde og grønne lanterner i den tætte tåge ved New Foundlands Banker. Øjeblikkelig kommanderede han fuld kraft bak, men de to skibe var nu så tæt på hinanden, at en kollision var uundgåelig. Klokkeren 0400 tørnede Thingvalla direkte ind i det modgående skibs styrbordsside. Thingvalla blev under sammenstødet revet op fra kølen til dækket. Med voldsom kraft borede det forstavnen ind i det andet skib og knuste salonrum og kahytter, hvis passagerer blev dræbt på stedet.

Besætningen på Thingvalla så nu at havaristen var søsterskibet Geiser fra DFDS i København. Det tog vand ind med en sådan voldsomhed, at alt håb var ude. Panikken brød ud på begge skibe. Fem minutter senere brækkede Geiser midt over og forsvandt i havet med agterskibet forrest.

En katastrofe, der ramte samfundets fattigste. De to skibe gik i fast rutefart København - New York med udvandrere. Københavnerne kendte mylderet nede på Larsens Plads. Den tæt sammenstuede bagage, forskræmte kvinder med børn, som for første gang gik ombord på et skib med udsigt til 17 døgns søsyge og en ringe forplejning. I slutningen af 1800-tallet, da man kunne komme til New York for 60 kroner, udvandrede over 250.000 danskere til USA. Thingvalla blev undsat af den tyske postdamper Wieland, som klokken 10 næste morgen så den forulykkede damper med nødflaget oppe. De 455

passagerer blev bjerget ombord tillige med de overlevende 14 passagerer fra Geiser.

Nyheden nåede først tre dage senere København, og flyveblade spredtes over byen. Politiken fastslog, at i mands minde har ingen så alvorlig katastrofe tidligere ramt den danske koffardiflåde. Sandt nok. Men i det nye århundrede løb vi med Titanic som et varsel ind i katastrofer af langt større omfang.

På vej ned til min faste position på avisen tænkte jeg over situationen. Avisens sidste udgave lå på mit bord. Med en ny ombrydning. Et indledende afsnit i en artikel fangede mig: Hun er en smuk ung ekspeditrice i en Elisabeth Arden afdeling, men hun vil være skuespiller, og hun har passende forudsætninger. Afsnittet brændte sig fast i mit sind og fulgte mig på min videre vej ud i byen gennem Strøget. De mange mennesker klædte indre by, hvor tidligere bus linie 11 med den åbne bagperron kørte i passende tempo fra Rådhuspladsen til Kgs. Nytorv, og gennem Købmagergade luntede hesteomnibussen. Tiden - et ømtåleligt emne just i dag. Vi har så travlt med at nå alt det vi alligevel ikke når. Længere nede i artiklen får vi at vide, at pigen er blevet bortført. Hvor og af hvem, kender man i skrivende stund ikke.

Det vil være en pige jeg må have med i min bog.

Sujettet har jeg. Og indslagene. Personerne kan jeg hente inden for så at sige alle erhverv. Hvem vil i dag undre sig over, at en præst engagerer sig på den yderste fløj under en sag der må skønnes at have fortrolig karakter. Sådan set kunne jeg trække ham ud af hans fastlåste tilværelse og anvende ham, som han går og står. Og jeg er sikker på, at han i al sin forfængelighed vil gøre sig til ved tanken om at skulle spille hovedrollen i min roman. Men hvorfor ikke en pige.

Klaus Lyngé ville uden tvivl gøre vitterligt, at historien om den pikante pige var et produkt fra Folkets Avis. Et krydret indslag er der altid behov for. Engang havde vi foruden morgenaviser frokostaviser, eftermiddagsaviser og aftenaviser til at dække døgnets begivenheder. Med radioen som en mulighed kørte rotationsmaskinerne på højeste omdrejninger. På et relativt tidligt tidspunkt i min tilværelse forsøgte jeg at stave mig til en sammenhæng i de alenlange spalter, som dominerede datidens aviser. Foruden morgen- og aftenudgaverne forsynede min far os med ugebladene Hjemmet, Familie Journalen, Vore Damer og Vore Herrer, Hver 8. Dag og Verden og Vi. En broget underholdning, men dækkende vort behov. Fjernsynet lå længere borte.

Der var aviser, som min far ikke ville have inden for hjemmets vægge fordi de efter hans mening havde en væsentlig andel i salget af vore vestindiske øer. Man sælger ikke sit land! Vist så, men vort land har været på vej adskillige gange. Og det er godt på vej i skrivende stund. Mener man. BT kom på gaden i 1916 som frokostavis, og det format havde nok passet bedre til en ung mand i bladpuberteten. Ekstra Bladet havde i flere år haft mod til at turde, Det kom på gaden i 1905, og dets chefredaktør ikke bare turde, men Frejlif Olsens skrivekunst gav talrige læsere lyst til at købe avisen. Og han mente vel at det styrkede hans renommé, når han om en mand skrev, at han var et intetsigende bummelum.

Karel Capek

Hvor finder man dagens historie. Her og der. Kan hænde den bringes til torvs. I hine tider indfandt kaptajn J. van Toch ombord på skibet Kandong Bandoeng sig på en virksomhed i sin barndomsby i Tjekkoslovakiet med en historie, der fik konsekvenser i et drastisk omfang. Det er den verdensberømte forfatter Karel Capek, der lader igangsættereren af romanen "Krigen mod Salamandrene" få ordet for en ramsaltet bemærkning om stedet, hvor han har fundet øgler som vil være i stand til at bringe deres rige høst af perler til den, der forstår at kontakte dem. Og det gør captain of long distance van Toch, som er kommet så tæt på disse salamanderlignende tapa-boys. Your health! Og den erfarne forretningsmand Bondy sætter perlefiskeriet i system. Det ender i et dynasti, der overgår alt hvad man havde forestillet sig. Med stor virkning på børskurserne all over.

Salamandrene vokser i antal og bliver et massesamfund med større krav om flere arbejdsredskaber og for at kunne trænge længere ned i havbunden forlanger man sprængstof, våben og fødevarer i langt større mængder. De amfibiske væsener afspejler menneskenes flokmentalitet. En sværmerisk feltwebel gør karriere som chief salamander. Hans grundige studium af salamandrene har han ved hjælp af kodeordet: "Ts – Ts, najf. Your health! banet vejen. Og nu vil de lære at marchere.

Travlhed i trængsel. Cyklisters forsøg på at finde en åbning i den tætte stime af mennesker på Kongens Nytorv. Toner i en afstemt rytme.

Vagtparaden. Allerede ordet stemmer sindet. Forberedelserne til min bog kræver mange afstikkere. Christian X's kongstanke

at få vagtparaden gennem byen med musik er fremdeles et festligt indslag i vor hverdag. Den 36 mand store besætning af professionelle musikere vekselvirker undervejs med tambourkorpset. Marchkadence 112, det vil sige ethundredeogtolv skridt i minuttet. Man finder fodslaget og når ubesværet ind over Amalienborg Slotsplads med Saly's smukke rytterstatue af Frederik den V, Frederiksstadens initiativtager, hvis fire palæer blev realiseret af tidens driftige arkitekter.

Med dæmpet kommandostemme finder den festlige opmarch sted foran Christian den IX's palæ, hvor vor dronning residerer. Det burde høre til god skik at vi under den smukke ceremoni med at føre fanen på rette plads iagttog den med en passende respekt. I spidsen for de fire adelsmænd, der for egen regning opførte hver sit palæ fungerede Fr. V's chefarkitekt Gottlob Moltke, hvis palæ blev overtaget af Christian den VII efter branden på det gamle slot Christiansborg. I dag anvendes Christian den VII's palæ som dronning Margrethes repræsentationspalæ.

Disse fire ens palæer blev opført i 1750'erne som en del af Frederiksstaden. Københavnske storkøbmænd tog i 1749 initiativ til at bebygge området. Men Frederik den V. s uofficielle førsteminister Adam Gottlob Moltke havde større ambitioner. Her skulle skabes et kvarter til Kongens og Enevældens ære. Denne regulære idealby blev inddelt af to akser, der skar hinanden i en ottekantet plads. Her udgjorde monarkens rytterstatue kvarterets centrum,

Frederiksstadens chefideolog grev Moltke anvendte sin foretrukne arkitekt Niels Eigtved som hofbygmester i den indre bydel. Inden sin død i 1754 nåede Eigtved at tegne byplanen, fastlægge byggereglementet og projektere adskillige palæer og

borgerhuse tillige med den store Frederikskirke og Frederiks Hospital i hvis bygningsskompleks Kunstindustrimuseet har til huse med den store hospitalskarre, der går som bydelens eneste anlæg hele vejen igennem fra Bredgade til Amaliegade med ens facader til begge sider på sæt og vis som de fire fritliggende pavilloner, der efter Eigtveds død blev opført af generalbygmester Laurids de Thura. Med deres store volumen udgør de en markant kontrast til Eigtveds afdæmpede formsprog.

Det er rokokkens elegante stil der præger Frederiksstaden til fordel for barokkens tunge virkemidler. Da kongefamilien ved Christiansborgs brand 1794 flyttede ind på Amalienborg, forbandt hofbygmester C.F. Harsdorff de to palæer, som henholdsvis kongen og kronprinsen skulle bebo, med en kolonnade. Denne fint tilpassede tilføjelse til anlægget markerer nu slotspladsens indgang fra Amaliegade.

Siden 1920'erne har Kunstindustrimuseet haft til huse i hospitalskomplekset. Og inde i Grønnegården, en oase i hovedstaden, spilles teaterforestillinger hver sommer. Komedien er endeløs. For eget vedkommende begyndte den hin nat mellem 14. og 15. januar 1910, da min far besluttede at bringe min mor ind på Frederikshospitalets barselstue. Standsmæssigt. I en hestetrukken droske. Overlægen, der tog imod skulle efter det anstrengende arbejde med at bringe mig helskindet ind på tilværelsens store scene have sukket: - Ikke flere af samme slags! Så lukkede han den livgivende afdeling, der blev overtaget af det ny Rigshospital. Et sælsomt mellemspil. Med spænding omkring spørgsmålet: Hvem får adkomst til hospitalets kompleks? Det skaber spændinger i vor tilværelse.

Kunsten sejrede. Et museum kan vel næppe få en bedre placering. Selv har jeg et medansvar al den stund sidste mand lukker og slukker. Thats me! Jeg var en af de sidste, der forlod hospitalet, så jeg fik nøglen. Lad det være en blå drøm, men jeg indfinder mig aldrig i Grønnegården uden at glæde mig over, at jeg er drømmens hovedperson. Sådan spiller vi alle med i komedien. Og hver gang jeg går et skridt videre, må jeg over på slotspladsen og hilse på Frederik V. Ikke mindst fordi han osse lod bygge hospitalet i Amaliegade. Mit Frederikshospital. Sådan har man lov til at føle sig knyttet til noget levende.

Der er problemer der skaber gennemtræk i tilværelsen. Eller er det gennemtrækket, der skaber problemer. Da anatomien i begyndelsen af 1600- tallet kom til ære og værdighed ved det medicinske fakultet, fik man senere interesse for kirurgien. Det var i 1756 ved oprettelsen af en selvstændig lærestanstalt den danske kirurgi reformeredes. Og endelig fik vi det første egentlige sygehus: Det kongelige Frederiks Hospital.

I lang tid havde en fødselsstiftelse været på tale. Forslaget om at indrette den i hospitalet faldt i god jord. Og et passende sted fandt man i hospitalets sydlige pavillon ud mod Amaliegade i det såkaldte "Vadskerhuus" til 24 senge og lige så mange barselkvinder. Det vil sige, at hver kvinde fik sin seng. Mange steder ude i Europa lå der op til fire i hver seng, fødende og barselkvinder mellem hverandre.

Med åbningen af Det kongelige Accouchement- Huus indledtes et nyt afsnit i den københavnske fødselsstiftelses historie. Fra et uanseligt og mangelfuldt asyl for fødende kvinder forvandlede det til et stort og for sin tid velindrettet hospital. Og det blev senere udvidet efter en italiensk model med opsætningen af en kasse til anbringelse af uønskede børn. Hensigten var at

mindske antallet af barnemord og fødsler i dølgsmål. Kassen blev anbragt i stiftelsens kælder sådan at man gennem en rude kunne anbringe barnet i kassen. I selv samme øjeblik ringede tre klokker.

Det må anføres at faciliteterne svarede til datidens ringe krav om komfort. For eksempel hentede man vand i spande ved pumperne, og maden tilberedtes over levende ild på de store komfurer ligesom den omfattende opvarmning fandt sted ved hjælp af kakkelovne. Afløb af spildevand krævede ingen indviklet kloakering, men med de primitive toiletter var det så som så med hygiejnen. Men med indretningen af den gynækologiske afdeling krævede det portører, der var i stand til at sno sig ad en stejl trappe op til afdelingen, som var indrettet i et rum på størrelse med et pulterkammer. Undervejs med en vordende mor var det ikke mindre end en præstation.

Vist så. Man støder ikke an. Ej heller i dag med den livgivende afdeling på Rigshospitalet. Fødeafdelingen overførtes til det dengang nye Rigshospital i 1910, og år senere rykkede Kunstindustrimuseet ind på området med den intakte Grønnegård, hvis træer ikke får lov til at vokse ind i himlen, al den stund der skal være adkomst til at hente fader Holbergs guddommelige komedier ned, så vor tids aktører kan prøve deres kræfter med digterens ejegode gemytter i Grønnegårdsteatret.

Der går en lige linie ud til min nære familie, som var nysgerrig efter at få det vægtige barn at se. Min moster Jenny på Ingeniørkasernen, som i dag hedder Svanemøllekasernen, var ivrig i tjenesten med at få syn for sagn. Verdens 8. vidunder. Jo, den stund husker man med kærligt sind. Talrige overnatninger har jeg i erindring hos moster Jenny, onkel Karl som passede sin

tjeneste i Hærens Bygningstjeneste med nidkærhed. Og med datteren, min kusine Erna boede de i stueetagen i et tofamilies hus. Førstesalen havde været at foretrække så sandt huset lå geografisk sådan, at man måtte op på en stol den 21. juni, hvis man ville nyde godt af solen.

Nu var det hovedsagelig i juleferien jeg overnattede på kasernen, men jeg har fremdeles en levende forestilling om det kuldegys, der ligesom tog vejret fra mig i det iskolde soveværelse, inden kroppens varme fik den tunge dyne til at virke efter hensigten. Hen ad morgenstunden blev jeg inviteret op at ligge i arm hos min moster, mens onkel Karl var inde at se til de store kakkellovne. Disse to døgnbrændere skulle have nogle spande kul før stuernes temperatur blev sådan nogenlunde tilpas.

Mens jeg hyggede mig i min mosters arm havde jeg mulighed for i smug at følge min smarte kusines attituder under hendes påklædning. Spændende forekom hendes hvide todelte bukser at være med blonder og bændler til at binde om sig. Min fantasi fik næring til de dristige faser under en mands forsøg på at løse den gordiske knude. Og her tænkte jeg på bogen "Hvad enhver ung mand bør vide", uden på hvilken omslagsbilledet af pigen lignede min kusine. Hvad påklædningen angår. Bemeldte bog fandtes ikke i samlingen af bøger på gavebordet.

Der var gaver, der ramte ens interesser, men stort set var det nyttegaver. Bluser tørklæder, hovedbeklædninger. Vist sagde man pænt tak. En foreføringsmaskine til fremvisning af film stod klart på ønskesedlen. Den jeg fik var primitiv og holdt kun en kort tid. Så langt som til at forestille sig den tekniske udvikling inden for området var man ikke i stand til. Til apparatur man i dag har til rådighed rakte fantasien ikke. Ej heller de likvide midler.

Men noble udgaver af vor store digter, som sidder i sit Elysium og fryder sig over at mennesker gir sig stunder til at lære teksten så godt at man under oplæsning opnår en uafhængighed, der gør historien levende. Min bedstefar Ludvig Lieberkind kunne abstrahere fra teksten så der blev plads til komediespil. Festligere fortæller kan jeg ikke pege på. Det skulle da være Bodil Ipsen, hvis kongelige fortolkning af "Den grimme Ælling" gav mig nøglen til at forstå betydningen af det æventyr. Nu i moden alder undrer det mig, at bedstefar elskede at fortælle historien om Store Claus og Lille Claus, som er en barsk historie om heste, der bliver slået for panden og solgt, og om en bedstemor, hvis endeligt ville være forsidestof i en avis med sans for sensationer. Den side af sagen interesserede os ikke. Vi var optaget af historien om den mere kloge der narrer den mindre kloge.

Levende og livligt fortalt. Det finder børn ikke så galt. Voksne ej heller. Konen med æggene, som skaber associationer med et klask så totalt, at det i grunden ikke var så galt. Sprogets muligheder er man selv sagt altid optaget af men næppe sådan, at man allerede som barn er i stand til at vurdere det ud fra dets faste normer, og dog fandt jeg melodien, når jeg lyttede til, hvad de voksne havde på hjerte. Væsentligt forskellige var mine onkler ikke, men deres stemmeføring under heftige diskussioner var værd at lytte til. En egen tryghed må have været udslagsgivende, for jeg lod mig ikke genere af den tætte tåge af tobaksrøg som de producerede.

På sæt og vis fandt jeg det naturligt at voksne mennesker havde sans for god tobak og rene drikkevarer. Romtoddyer og sjusser med originale sorter af whisky til at skylle hals i. Hvordan det var dem muligt under krigen 1914- 1918 at byde på disse

uforfalskede varer, ved jeg ikke, men det har ikke været så vanskeligt som under perioden 1940 - 1945, da besættelsesmagten lukkede for indførelse af ædle druer på flasker med for stærk alkohol. Under kortspil søgte mine onkler at vurdere krigens udfald. Ikke uden en vis anerkendelse af den tyske kejser Vilhelms felttog i Europa. Og da min onkel Karl med informationer fra sin arbejdsplads i Krigsministeriet – som det dengang hed – kunne gøre vitterligt, at der var uro på den russiske front, nikkede onkel Kristian og morbror Louis bedrevidende: Hvad sagde vi! Tyskerne sejrer. Min fars kommentarer i retning af, at det vil tiden vise blev imødegået med latter.

Et nostalgisk slør vil skjule de mindre gode sider af tilværelsen i den periode vi pensionister erindrer som de glade tyvere. Vel var menneskene dengang: 1920 - 1930 – ikke bedre end i dag, men man havde ligesom hånd i hanke med dagens begivenheder. Geografisk indskrænkede København sig til at være noget i retning af en større provinsby. Gadebilledet domineredes af hestekøretøjer. Og sporvogne på skinner.

Vi kom tæt på de prustende heste der virrede med hovedet. Med den patruljerede betjent i passende gangart. Parat til at skride ind, når der var brug for ham. Kadencen passede til hans omfangsrige korpus som havde en præventiv virkning på ophidsede gemytter. Han blev dengang ansat efter vægt.

Blufærdigheden havde gode kår. Og de hårdtslående drenge havde man inden for murene i biografteatrenes diminutive lokaler med vore helte, der stod distancen. Tom Mix og William S. Hart i hine tider og senere Gary Cooper, John Wayne Clark Gable og mange andre. Filmen satte vore drømme på skinner. Uden vore filmtempler havde vi næppe

overlevet tilværelsen i den skole jeg frekventerede. Man spærrede ligefrem vejen til vort kundskabskammer ved at udtørre vort modtagersind med årstal og kongerækker i fanatiske remser. Måsesmækkere fremmede kimen til den oprører, der bor i os alle.

Det var i Frihavnen det foregik. Dengang var der stor søgning af skibe, som ventede på kajplads. I denne verden med udfaldsveje til det forjættede land på den anden side Atlanterhavet tilbragte vi adskillige af de timer vi pjækkede fra skolen. Vi lyttede med lyst til grammofonplader med den ny musik derovrefra, mens den ældre generation holdt sig for ørerne. På samme måde som vi i dag forsøger at gardere os mod det ungdommen kalder musik. Beat or not to beat! Og så er den væsentlige forskel på før og nu forstærkeranlægget, der gør det muligt at gi´ den hele armen.

Vi var en lille flok der fandt ud af at der måtte ligge en tredje verden bag de høje jerngitre i Frihavnen, som blev bevogtet med nidkært sind. Tolderne var lige så kloge som mennesker og handlede som vi ville handle i deres sted. Det øgede spændingen. På vej til de store havnebassiner passerede vi pakhusene med en duft af forbrugsgoder fra oversøiske områder som dem vi havde solgt til Amerika. Jamaica Rom, kaffe, californiske frugter og andre varer, som det trods krigen på havene lykkedes at fragte her til, men ikke i det ønskede omfang. Her vejrede fristeren muligheder. Vi måtte have noget med hjem. Det ville befæste vort i og for sig udmærkede forhold til vore forældre, men vore forsøg havde meget med spændingen at gøre. Der var for eksempel rigtige bønner til vor lille kaffemølle med den kuppelformede beholder foroven. God

til sidste dråbe. Med mindre man kom for megen tilsætning i for at strække de attraktive dråber længst muligt.

Når man som jeg er vokset op med His Masters Voice, den lille hund man fik at se på grammofonpladen, så har man altid tillid til en glathåret foxterrier. Den havde lige overstået sin hvalpetid da jeg lærte den at kende. Med hovedet på skrå lyttede den til sin herres stemme, som var hæs og stundom skrattende, men om støjobjekt var der ikke tale. Grammofonen skulle trækkes op med et håndsving før hver ny plade blev lagt på. Den ejede ingen muligheder for at ryste Jerikos mure. Ofte måtte His Masters yndefulde terrier lægge øret helt ind til den store tragte for at finde ud af om det nu var hans herres stemme.

Flere værtshuse anskaffede en grammofon, og kelneren som tjeneren dengang blev kaldt kom i en passende gangart med en hvid serviet dekorativt lagt over armen og spurgte med dæmpet stemme om det passede med den eller den plade. De havde skam osse Herold. Hvabehar! Kammersangeren par excellence havde haft mod til at lægge sin berømte stemme til de mekaniske optagelser, der ikke havde de rumlige virkninger som en avanceret teknik kan byde på. Senere kom andre sangere til, herunder ikke mindst dansk revys koryfæ Carl Alstrup.

Det er ikke fra min far jeg har arvet den musikalitet, som jeg selv mener at være i besiddelse af. Hans repertoire var stærkt begrænset og omfattede et par af dansk revys topnumre såsom "Ingeborg på femte sal", "Maggiduddi og jeg", etc. Lidt af Frederik VIII`s honnørmarch, som han og jeg med stor glæde hørte Den kongelige Livgardes Musikkorps spille. Og så blev han en trofast gæst på Café Vibensgaard, hvis indehaver havde mod til at servere for gæsterne udendørs. Og en spilleglad trio

blev fast knyttet til etablissementet, som havde til huse på hjørnet af Strandboulevarden og Østerbrogade.

Triumviratet bestod af en pianist, en bassist på kontrabas og primus motor på violin. Han vakte opsigt ikke udelukkende med de lange buestrøg men lige så meget med sit lange sorte hår, som var smukt arrangeret ned ad hans ryg. I selv samme øjeblik han blev ivrig med sine greb om violinen faldt håret ned over hans skuldre. Festligt. Og dristigt af restauratøren at engagere Langhår som han med god grund blev kaldt. På engang var jeg betaget og en smule bange for ham. Dog ikke mere end at jeg på hans vink turde gå op til ham med min legetøjsviolin, som han bad mig spille på sammen med trio. Denne tribut til publikum gav bonus. Megen applaus. Og det var hvad Langhår satsede på.

Så jeg begyndte i solistklassen, og jeg var næppe mere end fire år. Ekshibitionisten bankede på og havde ikke spor imod at demonstrere sine talenter. Men en legetøjsviolin er og bliver legetøj. Min far ønskede at stimulere min lyst til at spille. Det blev i næste omgang en trompet af blik, men på den opnår man ikke den embouchure uden hvilken musikeren næppe får en tone frem. Den tonedannende læbe- og mundstilling bliver først en realitet, når man spiller på et blæseinstrument. Så en dag kom min far hjem med en trompet han havde erhvervet gennem en af gardens musikere. Den ødelagde min mor ud fra den betragtning at hendes barn ikke skulle sætte munden til et instrument, som andre havde spillet på. Det vil sige hun kogte mundstykket og rensede den resterende del af instrumentet med en ætsende væske. Da jeg kom ind i Tivoli- Gardens musikkorps gik det op for mig at jeg aldrig ville opnå at blive

solotrompetist, så jeg var glad for at kunne gøre fyldest i slagtøjsgruppen.

En familiesvaghed med min morbror Louis på fløjen. Selv i moden alder kunne han kunsten fra dengang han frekventerede Gardens Spillemandsskole. Og det morede ham at jeg som elleveårig meldte mig til optagelse i Tivoli- Garden for der at forsøge mig på samme instrument som han. Men jeg opnåede aldrig en sådan perfektionisme. Og jeg kan føje til, at jeg måtte opsøge Kgl. Kapelmusikus Hans Fulling for at få ham til at hjælpe mig med at fikse mine figurslag på den koncerttromme jeg havde påtaget mig at betjene i et musikkorps som under instruktion af min gode ven fra Tivoli- Garden var på vej opad.

Dagens historie

Opad. Fremad. Det skal helst gå hurtigt. Fartfeberen sidder os i blodet. I dag får den alt hvad den kan trække. De store hastigheders muligheder var i min barndom overskuelige. Farten kom til udtryk under brandvæsenets udrykninger. Fuld susende fart! Den højst opnåelige. Kort sagt sprøjterne. Vi var nede på Strandboulevarden i selv samme stund hestene galoperede så skoene slog gnister mod den brolagte kørebane. Brandstationen lå i Østbanegade. Der ligger den den dag i dag, så vi fulgte med i begivenhederne fra samme stund stationen blev alarmeret, så vi sparede ikke på ordene under vore beretninger.

Vi så det jo selv. Det var lige ved at mange af brandfolkene ikke nåede at komme med. Vist så. Sandheden var den at mandskabet sad ubeskyttet mod vejr og vind. Stigesprøjten slingrede i fuld susende fart. På bukken sad kusken højt hævet over de andre spændt fast med en sikkerhedssele for under kørslen at kunne bevare kontakten med de galoperende heste.

Farten var næppe stor, men det så sådan ud. Under alle omstændigheder en spændende oplevelse for os børn.

De tekniske hjælpemidler var stærkt begrænset. Eksempelvis var det en af brandmændene, der passede udrykningshornet med håndkraft: Bah- bue! Den lange efterklang var signalet til alle, der var hurtigt til bens, så vi indkredsede brandstedet så betids, at vi fik lejlighed til at følge arbejdet at få stigen på rette plads. Med håndsving blev stigen hejset op til øverste etage. Det var fortrinsvis de helt store tagbrande vi løb efter.

Hestene blev spændt fra vognen og ledet over i en sidegade så sandt intet dyr er eller bliver fortlølig med levende ild. Vi kom tæt på de prustende heste, der virrede med hovederne. Og vi glædede os over at de ikke havde skyklapper på. I lang tid havde man ført en kampagne mod skyklapperne, som man påstod ikke havde den tilsigtede virkning. Vognen blev kørt helt ind til fortovskanten og under en længere ekspedition blev begge skagler og stramt seletøj frigjort. Kusken kunne endog med god samvittighed søge ly i en beværtning med sin frokostpakke. Hestene fik muleposer på. Det var siesta for alle. Hestepærerne tog gadefejeren sig af, og gråspurvvene nåede at bjerge de kerner hestene ikke var i stand til at fordøje.

Med årene har gadebilledet skiftet udseende. Domineret i dag af en benzindrevet trafik, som gør det vanskeligt at skabe en meningsfyldt byplanlægning. Den kollektive trafik er et forsømt studium. Broer, tunneller og brede motorveje prioriteres på bekostning af en effektiv undergrundsbane. Syng med på omkvædet: Bro, bro, brille. Hvad med brobisserne? Kender De definitionen af dette prægtige udsnit af befolkningen! Nå, ja – vi ved, at det er mændene fra arbejdet under Storebælt. Vist så. Men det kan osse være vore egne bisser, som tandlægen med

teknisk færdighed sætter på en bro, så vi kan bide fra os. Endelig er der i vore brokvarterer en kreds af unge, som jeg vil kalde rødder.

Selv var jeg en af dem, da jeg aftjente min barnepligt i den lange Viborggade. En lille flok, som morede sig med i passende afstand at følge lygtetænder Nielsen som var i stand til med en passende lang stang at nå op til en duppedit i gaslygten. Hans sindige kadence til trods var han parat til at tænde gadelygten. Så sagde det blob, men lyset brændte kun så længe det passede os. Vort image ville få et alvorligt knæk, dersom vi rødder ikke var i stand til at entre lygten og slukke lyset. Denne spøg dyrkede vi fortrinsvis i stunder når det lå småt med gangbar mønt til en biftur i Biorama. Vi skulle tæt på under mødet med vore venner, præriens venner Milton Sills eller William S. Hart til akkompagnement af Rosinis ouverture til Wilhelm Tell. Og så var vi ikke til at skyde igennem. Og på vej hjem gennem Nordre Frihavns-gade fortsatte spændingen under vore forsøg på at stoppe den toetagers sporvogn linie 3. Vist risikerede vi at en meget høj cyklist med høj stemme beordrede os ind til fortovskanten og gav os et par alvorlige ord med på vejen.

Det var Østerbros sherif Maximillian Tvermoes. Hver mand havde tillid til denne stationsleder, og vi borgere følte os trygge ved den blotte tanke, at netop den mand vogtede vort brokvarter. Så lad os stikke hovedet inden for i Viborggade 82 B, hvor mine forældre havde indrettet sig i en treværelses lejlighed på anden sal. Med brusebad og træk og slip i snoren. Hygiejnen var allerede i 1915 nået så vidt at man erobrede nyt terræn med muligheder for udvidelser. Ligeledes med telefonen Øbro 2746x. Det var vores, men bageren på hjørnet havde den anden part. Hvad der var upraktisk al den stund hans kunder i

butikken kunne formedelst 10 øre låne telefonen til private samtaler så længe det passede dem. Ofte måtte min mor ned og tale fornuftigt med bagermesteren. Bag hans disk i butikken stod det nu ikke alt for godt til med hygiejnen. Lad gå at en flue har det så svært med at skelne mellem sødmælk og fløde i de åbentstående junger, men det var da meningen, at der skulle låg på efter hver ekspedition.

Bagerjomfruen, stillingsbetegnelsen dengang, bestræbte sig på at komme kunden til undsætning:

- Jamen, fru Sørensen, det er jo en halv pot sød De plejer at få, og nu har De flere kander med!

Sandt at sige – den morgen købte bemeldte dame ind på flere beboeres vegne. Kollektivt. Man kunne osse gå hen i det lille ismejeri, og her var vort nationalprodukt smørret langt at foretrække. I den kolde butik frøs indehaveren med anstand, men se hende med sleven, som hun borede ind i bøtten med smør, der blev klasket på et stykke pergamentpapir og klasket på ny. Det var i "ismar`riet". Vore smagsløg vibrerede, når vi sagde det.

Mælk på flasker bestilte man fortrinsvis hos den kørende forhandler fra Solbjerg eller Enigheden. Og de holdt hver dag ud for vor trefløjede port på Strandboulevarden. En flok mælkedrenge trådte an i en halvcirkel og fik udleveret de bestilte varer til kunderne. Frisk mælk leveret ved køkkendøren. Kvikke unge mennesker påtog sig dette job. De kom stort set fra Nørrebro eller Vesterbro, hvad i nogen grad prægede sproget, som man ikke uden interesse lyttede til. Det var hvad man forstår ved københavnerjargon. Med ynde kunne de vippe en replik af, så den stod med tre udråbstegn.

Nogen betragtede mælkedrengene som en flok rødder, der bare skulle tjene penge til de giftpinde de forpestede luften med. De havde skam smag for kvalitet Capstan, Clubman, Flag. Ti stykker 25 øre. Og så en dyb inhalation. Nikotinen befordrede velværet. Fingrene blev gule, og lungerne – vist blev man svimmel. Selv husker jeg, hvordan vi var i stand til at skodde en røgpind. Med højre hånds pege- og tommelfinger knipsede man den glødende ende fra, så ned i lommen med skoddet, som efterlod en stank så ubehagelig at man stundom overvejede at lægge den stærke last på hylden.

Nu kunne man jo ikke komme op til kunderne med en giftpind i munden. Ikke! Jo, mælkedrengene kunne. De havde et spillerum som kun få opnåede. De fleste steder fandt man køkkendøren uaflåset. Og var der ingen hjemme lå dosmersedlen på køkkenbordet og pengene i tallerkenrækken. Tilliden havde dybe rødder, og det hørte til sjældenhederne at den blev misbrugt. Var menneskene da så meget bedre dengang. Næppe. Men mælkedrengene var et oplivende moment. I samme omfang som cykelbudet. Svajeren osse kaldet. Med et engagement i hverdagen udviklede han sine evner til at begå sig i så at sige alle kredse. Kvikke hoveder med sans for humor. Københavnerviddets leverandører. Rap på alle måder, et udpræget hovedstadsprodukt. På dialekten hørte man klart hvilket brokvarter han repræsenterede.

Den kom stærkere til udtryk i mine drengeår – ikke mindst da jeg spillede i Tivoli- Garden. Lige så fornem en tonekvalitet min gode ven Villy havde på sin trombone lige så udpræget var hans vesterbro dialekt, der snarere burde kaldes jargon. Det var udpræget i de såkaldt glade tyvere. Inden for samme årrække forsøgte man at slå et slag for "en sund sjæl i et sundt legeme".

Propagandaen virkede efter hensigten. Man meldte sig i stort omfang. Alle ønskede at få en sund sjæl i et sundt legeme. Men de forudgående øvelser tåler ingen sammenligning ned det der foregår i dag, som er skruet op i et plan vi slet ikke havde fantasi til at forestille os.

Som talrige andre meldte jeg mig for at lære reglerne i "The Noble Art Of Self- Defence", og i stille stunder legede jeg med tanken om at gøre karriere i ringen. Men kødet er skrøbeligt. Og distancen med 3 omgange à tre minutter forekommer en at vare uendeligt. Ikke uden egen skyld. Gode gamle Malle advarede os gang på gang: - Ikke i ringen før jeg gir grønt lys. Husk det, Fred`rik! Og så fik man et klask på den nøgne skulder. Så en søndag med stille træning uden Malle kom en anden Fred`rik og sagde: - Er du frisk, så snupper vi et par omgange!

Okay, handskerne på og i frisk form løb jeg ind i en lige venstre. Og en til. En meget ubehagelig konfrontation med en modstanders længere arme. I tredje omgang stod jeg til søs med bølger så høje som huse. I bokse- terminologien kaldet groggy. For hvert slag nåede jeg længere ud på det åbne hav. Hvem der fik mig reddet i land og gav mig varmt bad og fik mig i tøjet blev jeg aldrig klar over. Men inde i mit hoved hørte jeg en stemme: Du bliver aldrig europamester! Sandt nok.

Siden har jeg med undren fulgt talrige professionelle bokseres mangfoldige runder. Ti omgange. Femten. Ja, helt op til et halv hundrede. I Amerika. Ingen tvivl om at det kræver en stærk fysik. Og at det ikke er ufarligt har man eksempler på. Nævefægtning er for mænd med hår på brystet. Med stor søgning på tilskuerpladserne. Et Colosseum, hvor der gerne må flyde blod.

Stop! Disse klip er taget med for at vise, at man kan få folk til alt, bare man leger med dem. Og på samme måde i vor hektiske hverdag med illusionerne som vores ledetråd. Med forventning går man ind i en tilværelse som pensionist. Nej, skal det være noget med p må det blive pauseklavn. Det er det man er. Og mens man venter på sidste udkald, kan man lige klare en rolle som statist. Og det er den man skal anvende for at komme videre med teksten i det projekt man har set hen til at få gjort færdig i denne livsaften.

Legemets renhed, vejen til kroppens bevidsthed. Ind imellem denne sol- og luftdyrkelse hørtes røster om bakterier al den stund spildevand fra Øresundshospitalet løb gennem kanaler lige ud i badevandet. Sandt at sige var dette vand stundom så uklart at det var svært at få øje på de redskaber man skulle hente op under forsøget på at bestå disciplinerne i den store frisvømmerprøve. Nu har jeg aldrig været dus med havvand. Udtrykt på en anden måde priser jeg havet frem for at gå i det. Og jeg havde ikke megen lyst til at hoppe i det grønne, grågrumsede vand i Øresund. Jeg erindrer en episode med en lille fyr, som resolut sprang på hovedet i det dybe bassin, hvorfra han lynhurtigt dukkede op til overfladen og råbte forpustet:

- Bademester, bademester, der ligger en lort og svømmer rundt i bassinet!

Og straks replicerede bademesteren:

- Det ka` jeg sgu` se!

Helgoland er den største søbadeanstalt vi har haft. Den lå i Svanemøllebugten hvor nu en lystbådehavn gir om muligt plads for sejlere med behov for at søge ly. Det var en badeby på pæle med broer ud til de forskellige afdelinger. Solidt træværk holdt denne badeby på plads sommer og vinter. Vikingehærdede

helårsbadere invaderede det store sportsbassin, når vandet frøs til is. Omkring dette bassin med fem- og timetervipper lå skarpt adskilt afdelingen for herrer og afdelingen for damer. Og ude på fløjene havde Københavns Kommune to store afsnit, et for piger og et for drenge. De nærliggende skoler flyttede i maj elevernes gymnastik- timer ud til Helgoland. Her drog rappe lærere, rekrutteret fra Hærens underofficerskorps omsorg for at eleverne kom i baljen.

En lille snert af det spanskrør en miniature læreren havde i hånden forfejlede ikke hensigten. Om man kunne lide at springe – man sprang. Nøgen og frysende i den tidlige forårsluft. I fællesbassinerne var der påbudt anstændig påklædning. Det vil sige badedragt. Den var tækkelig mere end klædelig. Pigerne havde dog sans for at stramme badedragten på en måde der fremhævede de profilerede linier. Hele vejen ned. Hanmennesket søgte hjælp hos Tarzan med nøgen over- krop og et par stramt siddende badebukser. Kort sagt noget for øjet. Skyndsomst må det føjes til at det var i tyverne, altså 1900-tallet. En badeanstalt af samme navn fandtes på Amager, men Helgoland i Øresundsbugten var af en hel anden størrelse. Og noget for ånden. Jeg drømte i nat at Karel Capeks "Krigen mod Salamanderne" var brudt ud, og at de besynderlige væsener forsøgte med al magt at sprænge vor verden i stumper og stykker. Måske bliver det virkelighed en dag, men så sker det i det mindste af anerkendte politiske grunde. Så gennemføres det dog ved hjælp af videnskab, teknik og den offentlige mening med opbud af hele den menneskelige skarpsindige opbakning. Menneskene vil vænne sig forbavsende hurtigt til en ny tilværelse.

Alle vil snakke om krigen og dens muligheder. Alle vil gi` deres besyv med både militært, politisk og juridisk – osse naturvidenskabeligt, psykologisk, sociologisk, om årsager og virkning. Alt vil komme til debat. Man kunne så spørge: Menneske hvad vil du her! Søge efter sandheden, meningen, kærligheden, kristendommen.

Jo, det hændte faktisk på et teater, at der gik ild i kulisserne og Bajads kom frem for at underrette publikum, som troede det var et vittigt indslag og applauderede. Han gentog, og jublen var endnu større.

Således forestiller jeg mig at verden vil gå til grunde under jubel. Jamen det er jo Kierkegaard. Hvorfor ikke! Forunderligt. Søren med den skarpe tunge og den snertende pist med hvilken han holdt menneskene på afstand.

- - -

Vinduerne smækkes op på vid gab. Velgørende med lidt kølig luft efter aftenens voldsomme tordenvejr. Et let slag på barometret, og viseren flytter sig til foranderligt. Så er det ensbetydende med luftig vind og i konsekvens heraf beslutter Steffen sig for lange underbukser og langærmet undertrøje. Men først morgengymnastikken eller snarere de af ham udvalgte og sammensatte øvelser. Et par dybe indåndinger på tælling til fire, bøje ned i knæene og op og puste ud på tælling til otte. Ofte nåede han ikke længere end til seks. Et markant afsnit.

Kontrollen med organismen gir mennesket mulighed for at styre de destruktive kræfter. Ritualer slutter med varme og kolde afvaskninger. Alting med måde. Den bitre te og de flere dage gamle kryddere hører i denne sammenhæng med til en god begyndelse på en ny dag. Præcis 07:48 sætter Steffen Bach sig til rette på det lille hus. Her er ro til at læse dagens avis, som ikke

altid er ophidsende læsning. Nu skal der noget særligt til før Steffen Bach, der har det redaktionelle ansvar for Folkets Avis' ombrydning, lader sig anfægte. Men da han på denne kolde sommermorgen 08:10 lukker op for DR`s nyhedsudsendelse kommer hans systematisk indrettede organisme ud for lette vibrationer i selv samme stund han gennem denne nyhedsformidler erfarer, at en af avisens medarbejdere har haft vanskeligheder undervejs. Steffen løfter røret og drejer nummeret til avisen. Det varer lidt inden Lones stemme lyder:
- Folkets Avis. Hvad kan vi tjene Dem med!

Nu må jeg lægge det hele til side. Det virker jo som departement Volga træk- og- slip i snoren, dagligliv i Norden. Dersom jeg kunne få min redaktionssekretær Steffen Bach på rette plads, så var der en mulighed. Nu, lige nu, ser jeg ingen mulighed. Teksten forsvinder som ved et trylleslag. Pludseligt. Besynderligt, og det giver jo ingen mening. Men ej vinder sovende mand sejr. En bajer mere, kan du høre hvad jeg siger! Tag det roligt.

Det er svært efter al den tekst jeg har i kassen.

Manden, jeg skulle have på plads, er redaktionssekretær Steffen Bach kaldet Mr. Deadline af hvis ekspertise avisens oplag afhænger. Det er ham, som med sin ombrydning af de mange artikler får det til at ligne en avis som man har lyst til at læse. Rolig i optrækket, men tag ikke fejl, han bider fra sig hvis alt ikke er på plads til aftalt tid. Og han er ikke begejstret for min særstilling som freelance. Det kommer frem under vore redaktionsmøder nu og da. Sådan et møde skulle man gøre tilgængelig for eksempelvis vore læsere. Det skulle mange flere. Men som en af vore medarbejdere sagde: Vi minder sikkert om dyrene i Zoo lige før fodringstid.

Det var Steffen som under arbejdet med dagens avis fandt ud af at vi manglede en fortsat historie og det blev overladt til mig, så hvorfor ikke søge næring i min biografi. Det skulle være noget med arbejdskravene før krigen.

Hvad med Bredgade, Nå, ja – jeg mødte en mand i Bredgade, nej undskyld, det var kun i St. Kongensgade.

Det var Poul Henningsen, der kom med den bemærkning. Og han var jo såre "vittig". Men det var i Bredgade i begyndelsen af tyverne, at jeg søgte foretræde i klædevarerfirmaet Schlichtkrull & Uttenthal. De måtte da kunne se, at jeg var identisk med den handelslærling, de søgte. Vist så. Jeg kom på prøve en måned. Og i dag kan jeg godt indse, at her burde jeg have stoppet. Men man var en velopdragen ung mand, der ville vise at en fireårskontrakt var man i stand til at overholde. Firmaet havde til huse i en bygning som fungerede som en separat afdeling i Frederiks Hospitalet. Var det så min skæbne at jeg fortsat skulle være tilsluttet hospitalskomplekset. Åbenbart, og jeg måtte indstille mig på at arbejdet foregik i et primitivt interiør med for eksempel høje skrivepulte så man måtte stå op under arbejdet. Vist var der taburetter men lidet egnet til at sidde på. Og lagerlokalerne med de store klædevareruller var ikke let tilgængelige.

En stor tung Remington skrivemaskine var det eneste maskinelle redskab vi havde til brug i virksomheden, som undervejs blev forøget til tre. Jo, man havde sans for udvidelser. Men selvsagt skrev man i de store bogholderibøger med pen og blæk. Det kneb ofte med at få en ny pen til penneskaftet. De kostede to øre stykket. Og hvad der først var sparet var først fortjent. Det er logik. Så jeg påtog mig i al hemmelighed at erobre penne på de offentlige posthuse.

Det giver mig en sær fornemmelse af at jeg får en plads i historien al den stund, at jeg med mine erobrede penne har medvirket til, at det ansete firmas indehaver grosserer Uttenthal blev i stand til på en auktion at købe Gammel Estrup Slot, som i dag fungerer som et museum.

Besyderligt. Blæk havde vi på lageret, og at frådse med den blåsorte væske forbød sig selv. Man skulle bare overvære firmaets begyndelse på en ny dag. Vi medarbejdere skulle være på plads klokken otte. De fleste stillede før tid inden for gitterporten, Her stod vi så og ventede på chefen fuldmægtig Henriksen. Kun han havde nøglen til døren ind til trappeafsatsen. En festlig forestilling at se ham komme med svømmeskridt og svinge ind i Bredgade med en gammel slidt mappe knuget ind til sig. Hvis han sagde godmorgen var der udsigt til en rolig dag. I modsat tilfælde var det kæft, trit og retning. Et overilet ord var i stand til at åbne for et helvede.

For ikke at vække opsigt smuttede vi ned med vores overtøj i frokoststuen, der anvendtes som garderobe. Og ikke at glemme toilettet. Værsgod, træk og slip i snoren en passende stund før frokost. Jo, da. En pinlig stilhed over hele linien. Især hvis man havde været til forhør et par gange i løbet af dagen.

Lærlingen - mig - på en gage af 50 kr. månedlig. Det første år. 75 kr. næste år, Og så 100. Et hundrede. Mange penge for en ung mand, der havde sat sig at sig for at støtte sin mor, som i en forholdsvis ung alder var alene med to børn. Min søster og mig. Inden jeg bandt mig som lærling i klædevarerfirmaet kørte jeg som bud for en boghandler.

Og nu søgte jeg et job som statist på det store revyteater Scala, hvor jeg under min medvirken i Tivoli-gardens Musikkorps fik tre kroner for hver aften. Det blev trods alt til en ekstra skilling.

Jo, det blev da en lille skilling. Og det betød noget i et beskedent budget. Det var da sjovt tillige. Aften efter aften med musik og indslag af tidens populære scenekunstnere. Engang blev Carl Alstrup spurgt om ikke han havde lyst til at spille på Det Kgl. Teater. På sin specielle måde besvarede han spørgsmålet:

- Forstår De, der er ingen plads.

En dag var der torden i luften. Fuldmægtig Henriksen kaldte mig ind. Med spag stemme fremstammede jeg et go` morgen.

- Kan De ikke sige God morgen. Er De kommet forkert ud af sengen. Har De ikke for meget for efter normal arbejdstid. De skal i al fald komme til tiden!

Mine forsøg på at tage til genmæle mislykkedes.

- Var det fordi De på ny skulle hilse på Majestæten. Og så går De for meget på toilettet. For ofte.

Jo, vist fandt jeg det ydmygende. Det burde vel nok være min private sag om jeg vil hilse på Christian X. under hans ridetur hver morgen. Men jeg var værgeløs, når han var i det lune. Lune! Det var perverst. Kort tid efter ville han måske indfinde sig på lageret og gå ned i det hjørne hvor alle de tunge ruller blå serges lå. Man kunne imidlertid ikke undgå at høre ham slå en prut. På vej ud til kontoret vendte han sig smilende til mig og sagde:

God morgen!

Storken

Bedst er tur selvfølgelig i solskinsvejr, men lidt regnvejr volder ikke os besvær. Gammel spejder. Rekrutteret fra The Great Little Army i Tivoli. Jo, vist kastede jeg mig ud i mangfoldige opgaver. Og hvad er det blevet til. Det er et gennemgående spørgsmål. Slår kræfterne til er der mangfoldige oplevelser at hente. Og de skal investeres. I modsat tilfælde vil det være klogt at holde sig i ro. Men hvad med pigerne. Vi måtte snige os ind på det andet køn. Hvad var det for kræmmerhistorier de bildte os ind med storken, der kom med børnene. Skammede de sig som Adam og Eva over det seksuelle forspil. Besynderligt. Under kirkelig vielse forkynder den gode præst, at "nu er I et kød"!

Vi måtte forsøgsvis liste os ind på området med de lystige laster. Bolle. Det ord var tabu. Vi fik øretæver i skolen hvis vi brugte det. Og jeg bryder mig ikke om ordet. Poesien er lidet anvendt. Det skal være tæt på. Gerne abstrakt som motivet på et billede, på hvilket det er vanskeligt at se, hvad der er opad eller nedad. Det gør ikke noget at kroppens muligheder følger udøernes frodige fantasi. Noget i retning af et samvær, der afspejler livet i al sin sandhed. Som her hvor døren til soveværelset sparkes op af Don Juan, der ikke forsøger at skjule sine hensigter. Viril i en sådan grad at man med frysende vellyst må forvente at noget vil vise sig. Billedlig talt noget voldsomt.

Nu var det i biografen, det foregik. På det hvide lærred. Men det så ud som om helten havde mavesår. Og som i det virkelige liv var det hende, der var stærkest engageret. Nu skal man lige erindre at filmens helt har fået at vide, at hans mangeårige samlever umiddelbart før optagelsen just af dette spændende indslag forlod ham. Det kan tydeligt mærkes. Mennesket er

skrøbeligt. Osse på film. Og filmen afspejler en sandhed om det der sker i det virkelige liv. Så hvis denne sekvens går lidt trægt er der en grund til det.

I sit elysium sidder Shakespeare og skærer en grimasse:

- "Så opfør da den balkon-scene og smid kællingen ud over rækværket!"

Den scene har ikke meget med lidenskab endsige med kærlighed at gøre. Vist er hun en udfordring, men hendes sjæl! Nå, det er film, men det ligner virkeligheden. Det er den realistiske spillemanér, der gør det. Som i dramaerne. Spænd de to brune for ekvipagen og sæt kursen mod Helsingør til en aften, hvor Hamlet på Kronborg spiller på hele registret. Det er livet som vi oplever det på krop og sjæl på verdensteatret, hver i vor egen rolle!

Det var en voksen kvinde, der indviede mig i det erotiske spil og ikke mindst de talrige variationer. Det var moderen til en af mine kammerater. Han og jeg var i samme friluftsförening. Og jeg havde længe haft en voldsom trang til at være i hendes umiddelbare nærhed. Kort sagt var jeg betaget af hende. Hvad hun hurtigt fornemmede. Og kursen blev lagt. For at sige det på en anden måde. Hun havde i lang tid haft lyst til at lege med mig. Så i min tilværelse blev hun kvinden jeg attråede. Spændende. Min fantasi fik næring med stadige erotiske forestillinger.

Når jeg i dag i moden alder tænker på situationen må jeg slå fast som en uafrystelig kendsgerning, at min blufærdighed gang på gang lagde sig som en hindring i vejen for mine forsøg på at gøre mig gældende. En dag tog jeg mod til mig og opsøgte hende en eftermiddag og spurgte efter Hans, som netop den dag var engageret andetsteds. Jeg var ikke stolt ved situationen, da hun

inviterede mig indenfor. – Må jeg byde på en kop kaffe så kan vi sludre lidt. Jo, jeg er meget glad for bare tanken, at du og Hans har fundet sammen i et venskab.

Lidt beklemt ved situationen var jeg ganske enkelt af den grund, at jeg var vidende om at Hans var optaget af et arrangement netop nu. Så spurgte hun om jeg dansede. Og uden at afvente svar satte hun en plade på grammofonen. Min kejtede måde at føre mig i dansen eliminerede hun ved at holde mig fast ind til sig. Det var næsten ikke til at bære, da hun med begge hænder tog mit ansigt og førte det tæt ind til sig. Da sprang en ung mand ud af puberteten og med dristige forsøg på at nå kilden oplevede jeg med hendes hjælp kulminationen i den erotiske leg mennesker imellem.

Det er vejen til den side af tilværelsen. Den modne kvindes erfarne introduktion er berigende fremfor de kejtede forsøg som sjældent bliver helt tilfredsstillende. Det gælder for begge parter. Ikke mindst betyder dialogen parterne imellem uendelig meget. Ordet i den situation forekommer mig at være vigtigt. Her skal stien holdes ren. En uoverlagt sætning kan forstyrre indtrykket af en stund med to menneskers uhæmmede leg med vore lystige laster.

Dengang solen stod op i øst i de glade forårsdage i fyrrerne, befandt jeg mig i køen for at søge optagelse i de jordnære enheder. Ikke bare det, men jeg havde hørt fra en, som kendte en, der havde fundet fodslaget, at personelkontoret søgte en medarbejder. Med en daglejerepoke bag mig ønskede jeg at befæste min position og søgte foretræde hos lederen af personelkontoret korpsofficiant Sørensen, Garder-Søren mellem venner, som var at ligne ved en John Wayne, hærdebred og med megen myndighed. Han end ikke så op fra

sin plads bag skrivebordet, så jeg blev bare stående til han hævede blikket og med megen jysk i stemmen sagde:

- Og hva` vil så do?

Inden jeg vidste et ord af det var jeg det centrale midtpunkt i et forhør der var rettet mod mit værnepligtsforhold. Jeg var lige ved at tro at kassationen lå lige om hjørnet med vedtegningen: romertal III 5 A utilstrækkelige åndelige egenskaber som følge af tre grunde: 1) Jeg var ikke jyde, 2) Havde ikke været garder, 3) Født i København. Bunden var nået. Nu ventede jeg at høre trompeterens signal: næste mand, skjorten af!

Søren repræsenterede grundpillen i dansk forsvar. En befalingsmand med fagmandens kendskab til sin metier, erhvervet gennem års erfaringer. Og nu på tærskelen til nye tider tog korpsofficianten par excellence imod alle os civile beder, der havde mod til at søge optagelse i de frivillige enheder, med sigte på at værne om vort land.

Sammen med Garder- Søren fandt jeg fodslaget i en passende kadence da han erfarede at mit kendskab til fastlandet mellem tvende have rakte ud over kendskabet til Århus og Himmelbjerget. Et engagement baseret på en passende loyalitet gjorde det muligt at overvinde vanskelighederne i pionertiden med ofte svære arbejdsforhold til akkompagnement af orddueller mellem militære og civile medarbejdere.

Den der søgte optagelse i Hjemmeværnet fik læst teksten på optagelsesbegæringen, bag på hvilken to markante personligheder, tidligere minister Frode Jakobsen og generalmajor Johnstad Møller lagde skilderier og manende ord til det at gøre sin pligt i en prekær situation, hvor det ikke var et spørgsmål om hvem der var stærkest, men den der kom først. Det var en fredens sag vi kaldte til, etc.

En panegyrisk tekst med en tilsigtet virkning. Dog var det først, da Sovjet blandede sig militært i Tjekkoslovakiets og Ungarns anliggender tilgangen til Hjemmeværnet manifesteredes med store styrketal. Når vi i dag kan befæste vor position med ordene: et halvt hundrede år med fred i frihed lyder det besnærende. Og vi bør være glade og tilfredse. Men er vi det? Vi vil fred her til lands. Vil vi? Kan vi forvalte den. Der vil altid være en og anden, der trænger til at få et drag over nakken. Og hvad så! Som Holbergs Jeppe Nielsen, der havde sine stunder som et ejegodt gemyt og en god soldat, sådan må vi have vore stunder, tid til at elske og tid til at kæmpe.

Engang sloges vi med svenskerne, en anden gang med briterne og meget ofte med vore naboer syd for Nakskov. Hver gang manglede vi mandskab eller kugler og krudt. Men vi klarede os. Sådan langs ad vejen. Et gennemgående tema i vor historie. Det går nu nok Jeppe. Ingen af os drømmer vel om en ny krig, men bitre erfaringer fra besættelsestiden befordrer vore impulser ind i en forebyggende fase. Mens tid er. Vi har jo Nato der blev oprettet som en konsekvens af uenigheden parterne imellem efter afslutningen af anden verdenskrig.

Fred, tryghed og velstand står øverst på ønskesedlen. Vel vidende at vi i så henseende er afhængig af vore evner til at eliminere snævre interesser og indbyrdes intriger til fordel for fremme af statsligt og folkeligt sammenhold inden for vore sikkerhedszoner. Gevær på skulder! På hvis skulder? Hitlers – næ, ham er vi for længst færdig med. Er vi? Vil vi ikke erkende tilpasningens vilkår eller tror vi endda at kunne ændre dem, fordi de synes os utiltalende, så vil historiens udvikling bare finde os utiltalende og tåbelige og udslette os.

Originalitet er simpelthen at se tingene med friske øjne. 'Hold fast med venstre hånd!' Udtrykket er fra de gamle sporvogne som en advarsel til passagerer med lyst til at springe af under farten. Det pegede i kørselsretningen.

Det var en sport for os unge. I øvrigt vovede osse mænd i moden alder at dyrke den. Man havde ikke tid til at vente til sporvognen nåede stoppestedet. Og i langt de fleste tilfælde gik det godt. Udfordringerne lå der for at blive prøvet. Nu var trafikken ikke nær så voldsom som tilfældet er i dag. Trafik!

Trafik – kort sagt den samlede færdsel af fodgængere, rullende materiel i byer og på landeveje øger fremdeles presset i byerne. Ikke mindst i hovedstæderne med de mange lukkede gader tårner vanskelighederne sig op og skærper samværet mellem billister og cyklister, på sæt og vis som tonen i ordduellerne der bliver stadig skarpere.

Skinnedriften er et kapitel for sig. Et forsømt studium i hovedstaden, som først nu i det Herrens år 2003 realiserer planer som var på bordet i 1917, da Boulevardbanen blev indviet på strækningen Østerport, Nørreport, Vesterport til Hovedbanegården. Min bedstefar Ludvig Lieberkind fortalte levende om planerne, der sigtede mod at dække hele øen Amager med skinnedrift. Om det kan der skrives mange historier med Steen Ejler Rasmussen i rollen som manden med Femfingerplanen, som var fremsynet og ingen tvivl om at den plan med eksperters interesse og indstilling burde være godkendt af myndighederne.

Mange år senere da jeg fik lejlighed til at skrive causerier til Dag til Dag i Politiken med Henrik V. Ringsted som min inspirerende chef blev vi enige om at starte foreningen Bioramas Venner med Ringsted som formand og jeg som næstformand,

Den beslutning skyllede vi ned i vores Pub "Cykelstalden" på Østerport Station. Her kom vi ind på emner vi begge havde interesse for: Filmen og dens historie og jernbanedriften med damplokomotiverne i centrum.

Biorama

Det var i filmteatret Biorama vi lærte, at der var stor forskel på voksnes adfærd i den realistiske verden og den vi blev konfronteret med på filmen, hvor helt og heltinde måtte gennem mange genvordigheder inden det lykkedes dem at blive eet kød. Så blev gardinerne rullet ned eller tunge skyer skjulte månens lys samtidig med at man med teknisk snilde tonede situationen ned med sigte på næste fase. God nat Ole! Klippeteknikken sejrede. Hvordan de elskende end bar sig ad lykkedes det dem nogle meter film længere henne at præsentere for venner og bekendte det smukkeste tænkelige barn, som de levede lykkeligt med til filmen løb ud i sidste spole.

For eget vedkommende var jeg forankret i det gennemgående tema med storken i fast rutefart til og fra Ægypten hvis eksport af små børn må have været omfattende jævnfør de historier man gav os med på vejen, at det var storken der kom med de små børn. Meget let og ligetil. Et stykke hugget sukker i vindueskarmen. Så gik man i venteposition. Nå, ja – hvorfor ikke prøve lykken. Det var i Valby 1915 umiddelbart før vi flyttede ind i den mørke Viborggade.

Minsandten. Det virkede efter hensigten. Hvorfor min mor bulnede ud på maven i lang tid før begivenheden gik ikke op for mig. I min enfoldighed satte jeg det i forbindelse med det uheld min mor kom ud for under svangerskabet. På vej ned ad Brugsens stejle trappe faldt hun og brækkede benet og måtte i lang tid ligge i sengen. Og da storken kom var den så galant at den bragte det nye barn ind til min mor, som i liggende stilling tog imod. Made in Egypt. Det var min søster.

Ejendommen vi flyttede ind i på Østerbro var ny. Og der var badeværelse. Eller snarere baderum. Lejligheden skulle opvarmes med kakkellovn med opbevaring af brændsel i kælderen, vaskehus og tørreloft øverst oppe. En hård tørn for den der påtog sig opgaven med storvasken. Det var som oftest min mor. Vist forsøgte jeg at være med på den tur.

Tøjet blev kogt i en gruekedel, der varmede indtil det ulidelige. Noget nær et dampbad. Det hændte at vi fik engageret en vaskekone til at tage det værste slæb med vaskebrædtet, der tærede på knofedt. Og så blev tøjet skyllet i flere baljer iskoldt vand, inden det kom op på tørresnoeren. Jo, det var en hård tur. Sammenlignet med andre familier i kvarteret er der næppe grund til at tro, at den sociale forskel har været stor. Osse dengang søgte undtagelserne at befæste deres position ved at slå om sig med indtægter, fiktive snarere end reelle.

Sådan osse med det job jeg nu og da søgte for at få foden inden for filmens verden. Som en ny Gary Cooper? Vist ej. Den rolle blev spillet til fuldkommenhed af Frank James Cooper. Det nye fornavn var navnet på hans agents hjemby i Indiana. Kom til filmen dels fordi han så godt ud og dels fordi han ikke havde manerer af nogen art. Efter talefilmens indførelse var han klog nok til ikke at specialisere sig egensindigt i westernroller. Hos Lubitsch spillede han blank, ciseleret komedie og hos Frank Capra blev han det ligevægtige og sunde talerør for hr. Almindeligmands sociale og humane tanker. Af helbred var han sart og af væsen var han frygtsom. En ejendommelig kontrast til hans roller, men netop ved at understrege dette fik Fred Zinnemann alt ud af ham som den nølende retshåndhæver i den vedkommende film Sheriffen.

Man vil af dette eksempel forstå min beskedenhed hvad valg af filmroller angår, men med et manus egnet til produkt i en branche som hjemsøges af talrige talentfulde forfattere, ville jeg forsøge at komme på talefod med manden med ansvaret. Nu har jeg ingen vanskeligheder med at kontakte mennesker, og jeg har gennem mange år fundet vej til kreative mennesker for at få dem til at fortælle om deres spændende opgaver. I BM Jul som udsendes en gang om året har jeg i over 50 år haft et interview på med for eksempel Poul Reumert, Mogens Wieth, Osvald og Frits Helmuth, Michala Petri, Mette Maria Ahrenkiel og andre inden for vor musiske verden. Som de dog kunne fortælle spændende og uhyre interessant.

Selv lærte jeg teatret at kende, da jeg i min egenskab af musiker i Tivoli-gardens Musikkorps blev engageret til at medvirke i en revy på Scala ved navn "Dansk Arbejde". Forestillingen begyndte meget sent om aftenen og sluttede først ved halvtolvtiden. Vi skulle op i garderoben og klæde om og derpå måtte jeg ned i en linie 14, der kørte ad Farimagsgade ud til Østerbro. Og det bød man en dreng på 12 år. Det havde været nemmere at deltage i en filmoptagelse.

Eskapisme 1

Men nu skal De høre om en filmmand som foretrækker at være anonym. Skal vi kalde ham Schmidt. Jamen det hedder han. Morten Schmidt, så ukendt som han var, søgte ud på filmateljéret Pallasathene. Det kaldte han det. Portneren så misbilligende på det stræbsomme unge menneske og afviste ham med bemærkningen:

- 'Mig bekendt søger vi ingen folk.'

Morten Schmidt viste et bureaus henvisning, men end ikke den gjorde indtryk.

- Du er blevet fuppet, sagde portneren.

- Ja men. . .

- Beklager.

- Er der ikke et eller andet I kan bruge mig til?

- Forsvind!

I samme øjeblik gik døren op og portnerens stemme slog over i et venligt eller snarere servilt tonefald:

- God dag, hr. konsulent.

- Goddag Rasmussen, noget galt?

- Ikke det mindste. Det unge menneske mener han komme ind på den lap papir han har med, så. . .

- Må jeg se!

Konsulentens kastede et blik på den famøse skrivelse: - 'De har da vel ikke givet noget for den!' Uden at afvente svar fortsatte han: - 'Vi kan bruge Dem som statist. Er De interesseret så opgiv navn og adresse til portneren, som vil vise dem vej! God fornøjelse.'

- 'Der var du heldig', sagde portneren da konsulenten var gået, 'men du skal ikke regne med at det bliver af lang varighed. Højst et par dage.'

Og nu havde han været ansat i flere år. Ja, han havde været knyttet til selskabet siden hin dag portneren afviste ham og den dengang unge konsulent Johannes Johannessen engagerede ham som statist. Konsulenten var selskabets kreative og bærende kraft. Ikke mindst under en række film med dokumentariske indslag. En udfordring uden for landets grænser. For eksempel filmen om vore vikinger som ambassadører for drikkeskikke gennem skiftende tider. Det var det gennemgående tema.

I den film fik Morten Schmidt sin debut som en af vore lystige forfædre. Og under den pompøse indledning med barnets naturlige trang til at slukke tørsten ved livets kilde fik Inger Søndergaard med den smukke profil hele vejen ned lejlighed til at føje et nyt afsnit til sin bog om filmens historie, idet hun som mor til en flok vikinger i svøb måtte blotte sine ærbare bryster. Men ej med lyst. Hvad hun gav udtryk for ved at pege på den alternative mulighed at vise flaskebørn. Og det sagde hun ikke for at være morsom. Det lå slet ikke til hende.

Krigen satte en stopper for selv helt oplagte projekter, men publikums øgede interesse for danske film skabte grundlag for en omfattende produktion, indtil fjernsynet år efter krigen satte biografefjerne stolen for døren. Bogstavelig talt, så sandt folk hurtigt fandt ud af at indrette sig med kassen der kunne vise film, som man tidligere måtte forlade hus og hjem for at komme hen at se. Nu havde man det hele inden for murene med mulighed for at skylle filmens stærke scener ned.

En alvorlig situation for filmens producenter som tog kampen op med stadig dristigere indslag. Væk med censuren.

Frivoliteten level! Sexorgier og vold. Pallasathene havde det svært og ejerne var villige til at sælge, hvis Horisontpartiet mente det alvorligt med deres forespørgsel. Det at gå i venteposition med en politisk virksomhed kræver tålmod. Næppe nogen dårlig ide med at anvende filmen til at stimulere folks interesse for politik. Men med de restriktioner der blev indført plus de reviderede love om salg af virksomheder slog man grunden væk under al initiativ.

- 'Vi der kender til det ved, at sandheden om filmens begyndelse var penge. Man måtte finde nogen, der ville sætte penge i foretagende så vi kunne købe en historie og udarbejde den, finde en instruktør, skuespillere og teknikere og leje en scene. Og for at finde pengemænd måtte vi være om os. Hele tiden måtte vi understrege at pengene ville give mindst hundrede procent i udbytte.'

Inger Søndergaard ser op fra papiret og lader tankefuldt pennen danse op og ned mellem tandrækkerne. Hun skal holde et foredrag i kvindeklubben. Det gør hun to gange om året. Emnet er altid det samme. Filmen. I mange år kørte hun frem med den glørværdige indsats, da hun lærte Ib Schønberg at sidde op på en hest. Men den historie er blevet medlemmerne for meget. Herregud! Hun var jo ingen Garbo, så hun måtte jo tale om det, der efter hendes mening havde haft betydning. Og det var altså det at hun i sin tid lærte den folkekære filmhelt at ride. Selvfølgelig fortalte hun om dengang hun selv spillede med. Og hun viste dem gerne filmen, som de morede sig over. På de forkerte steder. Senere lærte de at se den uden at le. Der var nu heller ikke noget at more sig over i historien om den farvede hindupige som i jalousi hælder gift i sin hvide rivalindes glas og derefter tager flugten. En alvorlig affære al den stund hun i en

sen nattetime når frem til jernbaneoverskæringen hvor bommen er nede. Og i sanseløs fortvivlelse kravler hun over og stormer frem, snubler og bliver et offer for det frembrusende eksprestog. Jo, det er en alvorlig historie. Og det var Inger Søndergaard der spillede hindupigen. Som purung. Det må altså være nogle år siden. Vist så. Men hun må videre. I det samme kimer telefonen. På denne tid! Nej – hun tar den ikke. Det er vel een af beboerne i hendes ejendom. Det er blevet en vane at de ringer på alle tider af døgnet for at vælte en masse besværligheder af sig. Især dem fra klublejlighederne, og her har hun måttet sige to af lejerne op. Hvad de andre er blevet sure over.

Åh, denne form for solidaritet. De burde være lykkelige over at have et sted at bo. Men de klager snart sagt over alt muligt. Badeværelset eller cisternen på wc. Det er jo bare at henvende sig til lægen og få en recept, der stopper. Nej, nu går den ikke længere. Hun må videre. Så mærker hun en skraben ved fødderne: '- Ja, lille skat hvad er der, Dutterdut. . .?'

Dutterdut er en lille hundemand eller rettere hundepige som et forråd af gode og lækre spiser har ældet før tiden. Dens astmatiske åndedræt og dens grå snude røber at dens dage i dette jordiske paradys er talte. Og nu ønsker Dutterdut at blive taget op. – 'Jamen mor har ikke tid. Skal hun ha` en lille bid loderlade. . . '

Dutterdut får sin vilje og bliver taget op på skødet af mor Inger som benytter denne anledning til selv at tage en bid chokolade. Så kimer telefonen på ny. Irriteret over at blive forstyrret tar hun telefonen: - 'Hallo i røret – ja, a- hva ... åh, er det Dem. På denne tid. Jamen så kom da.'

Det var Jørgen Madvig. Hvad mon han ville. Klokken var efterhånden blevet halv to. Noget alvorligt. Vanskeligt at forestille sig. Indtagende var han med de fugtige øjne hun ikke kunne stå for. Men som han snakkede. Om alt muligt. Sjældent om noget man kunne kalde alvorligt. Og så hans barnagtige glæde for militæret, som han dyrkede med Operation Pallasathene. Det var hans værk.

Ufatteligt at man gav ham lov til den spøg. Chefen selv, Selmer Berg, måtte da have fået nok af soldaterløjer så sandt han under krigen var ved at brænde fingrene da fremmedtroppernes hvervekampagne for alvor satte ind. Jørgen Madvig havde flere gange tilbudt at lade nogle af hans håndgangne mænd holde øje med hendes bar 'Soft Sodom', men det betakkede hun sig for. Pjat.

- 'De skal ikke være bange, hun gør ikke noget', smilede Inger Søndergaard til sin sene gæst Jørgen Madvig som holdt sig på tilbørlig afstand af Dutterdut. Det var en tilbagevendende begivenhed at kræet snappede efter hans hånd. Og hver gang forsikrede hans kommissionskollega, at den gjorde ikke noget.

- 'Hun er jaloux. Det glæder mig at se at osse De holder af hunde. Det kan man altid se på et menneske. De skulle selv ha` sådan en lille hunserhund, sagde hun og lagde Dutterdut ned i en silkeforet seng. Vore firbenede venner er langt mere trofaste end vi mennesker.'

- 'Bare hun ville holde kæft med alt det hundepadder', tænkte Jørgen Madvig. Det morede ham ikke at komme indenfor i dette lukkede hjem. Der var en permanent ram lugt. Hun skulle have været i den situation han nær var kommet i for en time siden, da tre mænd tog hendes bar i besiddelse. Han rystede ved den blotte tanke og var taknemlig over at ingen havde set

ham. På vej hjem fra et møde ville han stikke hovedet indenfor i baren, men en fornemmelse af et eller andet holdt ham tilbage i det afgørende øjeblik. Og han nøjedes med at linde døren.

Ingen havde bemærket ham. Det var først bagefter, da benene var hørt op med at ryste, at han havde taget sig sammen og løbet hen i filmsamfundet for at høre om vagtmandskabet havde erfaret noget. Straks ringede han til Inger Søndergaard, som han nødigt ville opskræmme ved at fortælle det i telefonen. Derfor havde han bedt om at komme trods det sene tidspunkt.

- Ja, men så fortæl, sagde Inger Søndergaard, jeg er spændt.

- 'Det forstår jeg, og jeg skal bestræbe mig på at fortælle med varsomhed, men nægtes kan det ikke. . . '

- 'Det er vel noget med Folkets Røst', afbrød frøken Søndergaard.

- 'Næ, det er det nu ikke!'

- 'Nå – ja – for den sprøjte blander sig i alt muligt, og jeg begriber ikke at man ikke lukket munden på den ordkløver.'

- 'Det kan man næppe i et frit land. Desuden aftager de ikke så få af vore dokumentarfilm.'

- 'Derfor behøver man da ikke fortsat at finde sig i deres nedværdigende indblandinger.'

- 'Det kan vi ikke blive uenige om, men det her er en sag af en hel anden karakter. . . '

- Det lyder så dramatisk. Man bliver ligefrem bange for Dem.'

- 'Jamen det er der osse grund til.'

- 'Det lyder drastisk.'

- 'Der har lige fundet et 'hold- up' sted i Deres bar.'

- 'Næ, hør nu, så havde jeg da fået det at vide.'

- 'Man har forsøgt at komme i telefonisk forbindelse med Dem'

- 'De ved jo at jeg er meget optaget.'

Så fortalte Jørgen Madvig i enkeltheder om tre mænds optræden uden at røbe at han havde lyttet sig til det hele. Vist havde det været hans mening at fortælle i lempelige vendinger, men det lod jo til at kællingen skulle have det banket ind. Og så farvede han beretningen så han kom til at ryste på stemmen. Det lod ikke til at have den tilsigtede virkning.

- 'Tror De selv på den historie!' sagde hun.

- 'Historie – Jeg har dog selv set det. Det er den rene og skære virkelighed. Jeg mener... Jeg har det fra en af mine betroede mænd.'

- 'Er De klar over at historien. . . nå, undskyld, men beretningen passer ord til andet på den udsendelse fjernsynet bragte i aftes.'

- 'Ja så – De følger stadig med i Folkets Røsts udsendelser?'

- 'Jeg har stor respekt for Deres initiativ, men jeg kan altså ikke tage Deres historie med samme alvor. Hvad er det egentlig, De er bekymret for? Hvis der er bund i det De siger, er det jo bare et spørgsmål at sætte de gadedrenge på plads!'

- 'Gadedrenge – gid det var så vel. Men jeg tror en fremmed magt står bag alle de provokationer. . . '

- 'Åh, al den snak om fremmede magter. . . '

- 'Har De glemt, hvordan det gik for år tilbage?'

- 'Vist har jeg ikke glemt det. Men vi havde da ikke noget at beklage os over. De gjorde os jo ikke os noget. '

- 'Det bliver værre næste gang.'

- 'Hvad ved vi om det. Vi er et lille fredselkende land og som sådan vil vi blive respekteret. I øvrigt ved De bedre end jeg at vort medlemskab af operation NABO vil sikre os mod slige gentagelser.'

- 'De mener vel NATO?'

- 'Kan det ikke være ligegyldigt?'

Eskapader

Bartenderen i Soft Sodom var ved at rydde op. Der havde ikke været meget at bestille i aften, og de få gæster var direkte eller indirekte knyttet til filmsamfundet. En af vagtmandskabets folk sad og hyggede sig med en snabelvand tilligemed hvad han kaldte "Et dask bagi". En dobbeltvæget snaps. Bartenderen skyllede hals i en tonic-vand, da i det samme døren gik op og tre mænd kom ind slæbende på en kasse som de stillede fra sig. Den ene gik hen til vagtmandens bord, men de to andre stillede mod skænken. Bartenderens blik søgte kontakt med vagtmanden, men da han ikke reagerede, vendte han blikket mod de to mænd ved skænken.

- 'Hva` glør du på! sagde den ene.'

- 'Ikke på noget. . . '

- Gu` gør du så – vi ska` ha` noget at æde.

- På denne tid!

- Har I hørt, han taler om tid, og vi snakker om mad.

- Ja, sagde den anden, jeg syn`s du sku` få ham til at ryste op med mørbrad og kartoffelmos. Så vendte han sig til kammeraten ved bordet: - Og hva` vil du så ha!

- Det samme som I. Og øl til. Jeg er helvedes tørstig. La` det gå lidt kvikt!

Bartenderen så på uret: - 'Klokken er halvtolv!'

- Den er tyve minutter i tolv på det ur, sagde den ene af mændene.

- Den går tyve minutter for langsomt.

- Har I hørt det. Dengse ved hva` klokken er, tror I osse han ved hva` den er slået. . . la` os så få noget på bordet!

- Vi har ikke noget nu. . .

- Hvorfor i helvedes navn sætter I det så på spisekortet?
- Det er middagen, forklarede bartenderen.
- Middagen! vrængede den ene, jeg er sgu` ligeglad. Jeg vil se kød. Og øl, tykt sort øl.
- Vi har kun lyst...
- Det er en skrap bule. Det må være gået tilbage siden vi var her sidst. Hva` drikker folk her?
- Kaffe og vore specielle drinks.
- Du er en opvagt dengse, hva` !
- Ja, sagde bartenderen.
- Gu' er du ej. Du er skidedum, hvis du ikke sætter noget lækkert på bordet nu!

Vagtmanden rørte på sig, men den fremmede ved hans bord tog en skyder frem og lagde den så den pegede mod ham.

- Hvorfor sådan et hastværk! Vi har det jo meget rart. Bortset fra at jeg stadig er tørstig.
- Det er måske nogle tøsedrenge begge to, sagde den ene af mændene. Jeg synes de selv må bestemme, hvor længe de vil være det.
- Ole, råbte Vagtmanden, gi` d` herrer noget at drikke!
- Du er ikke så dum, som du ser ud til, bifaldt den fremmede, du sku` ta` og spille i lotteriet. Jeg tror du vinder.

Ole indså det håbløse i at trække tiden ud og fandt en flaske Rigabalsam. De skulle fandeme ha` noget, der kunne få knapperne i skjorten til at falde af. Men hans nerver var kommet ud af balance så han rystede på hånden, da han skænkede.

- Pas på polituren, dengse, sagde den fremmede til vagtmanden. Snak lidt med mig. Hva` tror du vi er kommet for?
- Det ved jeg ikke.

- Hva` laver du egentlig?
- Jeg er ansat ved siden af.
- Fornuftigt. Og hva` laver du der?
- Jeg passer på at ingen kommer ind i virksomheden.
- Jamen så er det jo lige dig vi har brug for. Kom med her op til skænken.

Vagtmanden fulgte villigt med.

- Sådan, sagde manden med skyderen. Stil dig op ved siden af Ole, så vi kan få et gruppebillede.

- Hva` vil I, spurgte Ole.

- Du sku` ikke spørge så meget, men du kan jo løfte røret og ringe til indehaveren af denne lastens hule.

- Inger Søndergaard.

- Rigtigt, søn, den lille sukkerkringle. Du ka` tro hun vil blive glad for at hilse på os.

- Hva` vil I hende?

- Du spør gennemgående for meget. Ring hende op!

- Hun er ikke hjemme. . .

- Jo, gu` er hun så, men hun tar ikke telefonen, når hendes trofaste lejere vil tale blidt til hende. Hun har indbygget radar. . . hva` var det?

Det lød som om der kom nogen. Alle vendte sig, men døren blev lukket hårdt i.

- Hør nu her, drenge. Vi gider ikke vente på jeres biksemad. Vi ska` ha` en flok stærke, ædle druer på flasker. En kasse. Og stærke. Og hurtig ekspedition! Når sukkerkringlen spør hvor forsyningen er blevet af, så ved I besked. Hilsen fra Hansen, Hansen og Pedersen. Vi skal nok komme og takke hende. Vi ka` ikke sige tidspunktet. Men så har hun det at se hen til. La` nu vær` at begå dumheder og ring efter politiet før vi er

kommet godt af vejen. Og for at I ska` forstå alvoren, så hør engang hvordan det lyder. . .

Han tog ladegreb og fyrede pistolen af. Der gik en pære. Og det var da billigt sluppet.

- Den scene tar vi om.

Grundtema

Der er tre faser i en spillemands tilværelse: 1) Den dag han famlende slår en tone an på klaveret, 2) Den dag han som udøvende musiker finder melodien 3) Den dag gejsten foretager en decrescendo. Så står han der. Søn af de brave. Lugt til bølgen blå. Da mager skæbnen det så, at han i erindringen foretager en stigende crescendo, som låser ham fast i forestillingen om dengang han var musiker. Hvabehar! Situationen ligner til forveksling den de andre udøvere oplever. Et grundtema med mange variationer.

Musikken spiller uantastet videre som den har gjort det siden Jerikos mure faldt under trompetstød. Den er svær at afgrænse. Musikken. Gud ske lov! Men inden for de strukturelle rammer kæmper lydbølgerne en sej kamp for at opnå et sympatisk forhold til molekylerne i øret. Rock and Roll. Og hvad dermed følger. Sagt uden al omsvøb: Tar man rytmen væk af en musikalsk komposition klasker den sammen som en skrigeball.

Det kan der komme megen spektakel ud af. Spektakel – af latin jfr. leksikon: spectaculum - skuespil. Og tar man den forklaring bogstaveligt kan man heraf udlede at det er et skuespil man må igennem for at blive støjen kvit. Man må i al fald gøre noget. Og her kommer vi ind med vore krav om samklang. Det må fremdeles være god tone på bjerget. Værn om vort land og herunder ikke mindst om trivselen på vore tribuner eller hvor musikken nu spiller.

Foragt. Let at mobilisere. Især efter en tur i "Brønden". Som nu i går med en 338 årsdag på beddingen og en invitation til at markere situationen i "Bageriet" med en danmarkshistorisk

stund da enevældens prominente personer fik det daglige brød bagt just her. Nu er her åndeligt bageri så sandt bagerilokalerne fungerer som bibliotek og mødelokaler. Her blev der serveret udsøgt mundgodt. En forpligtelse følger gennem skiftende generationer. I hvert fald for bageriet hvor der fremdeles findes en bageovn, betjent i hine tider af kunstmaleren Christen Købkes far, der var Kassellets bagermester. Hvad var det så med brønden? Vist er der ikke tale om den gamle vandbrønd, men om den mennesker kan falde i, dersom ikke man holder fast med venstre hånd i ordsproget: Mange dråber få, gør en stor å. Jamen dog!

På sådan en dag skal man lade de såkaldt politiske emner blive hjemme. Man bør lade talentet for diskussion ligge hvor det ligger, når en gæst med lyst til klammeri tager fat i vendinger som disse: - Jo, som jeg sagde - det hjælper ikke at blive teatralisk ved den blotte tanke, at der bor en KZ- kommandant i os alle. Det er nemlig sandheden!

Manden ser sig spørgende rundt, og han fortsætter uopfordret: - Vi må så forsøge at holde denne personage i ave, men han lurer på chancen for at komme i aktion, nu betingelserne er til stede. Vore forældre gav ham en anden titel eller de skænkede ham ikke en tanke. Han var der bare, når det gik på livet løs. Med den stærkeste overlever. Vejen er klar til næste fase: trangen til at herske. Og det skorter ikke på fantasien. Luk op for TV og få syn for sagn. Action så det kradser!

Manden fortsætter som underholdende gæst. – Hvad skal vi stille op med et mørnet Livsmønster. Med en Diogenes af en præst der bagvasker de i hans menighed, der ikke siger ja og amen til hvert ord af hans mund. Der findes næppe noget giftigere våben end bagvaskelse. Jesus- sindet tillægger han et

udsnit af folket. Resten er Djævelens yngel. Nu har man jo altid taget patent på Jesus. Som den første oprører. Som munken der ikke var gift. Som den første kommunist. Og Hitler talte om den tapre Jesus- skikkelse der bekæmpede jøderne. Det var antisemitisme så enhver kunne forstå det. Hvem der stoppede den snakkende gæst kom ikke for en dag.

Og det var velgørende. Men han havde sat tankerne i gang på mange af os. For eget vedkommende ved at tænke på nogle af de måder, man var i stand til at udelade det af Jesus man ikke syntes om. Vi lever i en tid med tilbud på så at sige alt. Men et tilbud på et ubegrænset abonnement på denne tilværelse findes ikke.

"Folkets Røst" havde til huse i brokvarteret Nørre. Mange mennesker kunne ikke forstå at man gav en avis et navn, der lå tæt på "Folkets Avis". Men denne nyhedsbringer var knyttet til distriktet i hvilket det havde til huse uden at være en distriktsavis. Hvordan det så skulle forstås var op til en selv. Som nyhedsformidler kommenteredes det overalt. Dette privilegium nød de færøske brødre Danielsen og Danielsen godt af. De satte ikke deres lys under en skæppe, så sandt de havde brug for det under boringer i kilder hvor stoffet sprang lystigt.

De var meget lydhøre overfor deres øfælle Johannes Johansen som gav dem mangt et godt tip, og de bestilte nu og da en kortfilm til brug i deres fjernsynsprogrammer. Om end man kunne spore en stadig større distance mellem de afgivne bestillinger. Og det hang sammen med den kendsgerning at Pallasathene ikke længere var i stand til at levere hvad Folkets Røst havde brug for. Det forekom dem derfor lidet originalt at skulle interviewe Anette Ford med det originale mellemnavn

Colonial. Selskabets "Slagskib". Dejlig så hun ud. Og hun var ikke uden evner. Men alligevel.

- What meina tygum?

Danielsen så på Danielsen. Det var et ufravigeligt princip at de diskuterede problemerne på det sprog de var vænnet til fra barnsben. Det gav dem frit spil i marken og skabte tillige respekt.

- Tjæ – hvad mener De!

- Har man bugva nakad undir, at Johannes Johansen vendir sær higar. Eg haldi at vi skulu fara till sakina.

Med andre ord Johannes Johansen måtte have en dybere mening med sin henvendelse og man burde vel gå til sagen. Hvad ingenlunde var let. Siden Jørgen Sandvad havde oprettet hvad han kaldte Operation Pallasathene var det blevet besværligt. Et vagtmandskab gjorde hvad de kunne for lægge hindringer i vejen.

Nu var det ganske vist sådan at jo større vanskeligheder desto hurtigere snurrede opfindsomheden for Danielsen og Danielsen. I tidens løb havde de opfundet et sæt af plausible grunde som gav grønt lys hvor som helst. Og i filmriget nyttede det ikke at sige sandheden, men selvfølgelig skadede det vel ikke osse at forsøge med den. Men ret beset morede denne opgave dem ikke. De gik til sagen for vedblivende at stå på en god fod med Johannes Johansen.

For en gangs skyld blev de ikke afvist. Hvad der undrede dem. Men da operationsvagten jævnfør de skærpede omstændigheder om iagttagelse af det lille samfunds sikkerhed forlangte at få dem visiteret protesterede de kraftigt.

- 'Instrukserne, mine herrer! D` herrer Danielsen og Danielsen'.

De to herrer vekslede blikke og talte færøsk og blev enige om at gøre sagen såre enkelt ved at følge instrukserne. De afleverede endog deres medbragte kamera.

Vagtmanden studsede: - 'Hvis d` herrer vil love kun at bruge apparatet i tjenstligt øjemed, så. . . '

Danielsen og Danielsen vendte sagen på hovedet. Næ, når det virkelig forholdt sig sådan, så ville de være de sidste til at bryde reglementet.

Når bare vagten vil stå inde for det kostbare apparat.

- 'Gør mig nu en tjeneste at ta` det med, sagde vagtkommandøren og slog ud med hånden. Det er jo Deres værktøj.'

D` herrer Danielsen og Danielsen nikkede og passerede vagten, som rettede op: - 'Held og lykke!' råbte han. 'Jeg stoler på Dem'. Det sidste mente han ikke. Han troede dem ikke over en dørtærskel.

- 'Sådan et par frønser', sagde han for sig selv. 'Kommer de ikke her og optræder som nyhedsjægere med et legetøjskamera i hånden. Spioner!'

Vel var han ikke sprogkyndig, men det behøvede man ikke at være for at høre at de talte russisk. Man måtte kende sit ansvar. Annette slog grunden væk under "Folkets Røst"s ambassadører, som – ved vi – ikke var indstillet på at få noget ud af interviewet med den dårende dejlige dame, men hun viste sig fra en hel ny side. Hun spandt som en kælen kat og lukkede med en rivende ordstrøm op for en hidtil ukendt verden. Det begyndte banalt med at de spurgte hvorfor hun aldrig havde reflekteret på det tilbud hun i sin tid fik fra Hollywood. Annette dvælede ved tanken og svarede:

- 'Naturligvis var det meget fristende, men hvem tror De, der ville få mest ud af det? Agenten. Det ser meget lovende ud, men arbejdet dér er lige så bundet som her. Så kan man selvfølgelig tale om større honorarer, men udfoldelsesmulighederne stækkes. Jeg mener her er det muligt for mig kunstnerisk at gøre mig gældende i passende roller.'

Og så tog den dårende dejlige dame d` herrer nyhedsjægere ved hånden - sådan rent billedligt - og førte dem på en ekskursion ind i den jungle hvor filmkærligheden raser og enten brænder op eller vinder nye sejre. Sagt med Annettes egne ord: - 'Jeg fører i stille stunder intime samtaler med konger, kejsere, konkubiner kronede og ukronede dronninger!'

På d` herrers betydningsfulde blikke forstod man at de anede baggrunden for den videnskabelige anretning. Men alligevel. 'Dette var en D- dag. Det er jo en kendt sag at historiske personer er uforgængelige', fortsatte Annette, 'et klassisk tilfælde har vi med Napoleon som viste en usvækket, ja en utilsløret interesse for kvinder, men som bekendt bragte hans uformåenhed ham i pinlige situationer så sandt hans nysgerrighed snarere end hans erotiske begær bragte ham i armene på Kleopatra. . . Ja, det lyder som en dristig omskæring - historisk. Men med saksen rigtigt anvendt er vi forsøgsvis optaget af muligheden med at klippe film sammen til overraskende slutninger. Ikke mindst med personer fra to vidt forskellige perioder. Og med en mærkbar afstand mellem hovedpersonernes udfordringer. Eller skal vi sige levevilkår.'

Annette smækker sine projektører af et par øjne først på den ene og så på den anden nyhedsjæger.

- 'Jamen kære små vismænd. I bør dog vide, at vi er ved at opføre et filmmuseum, og til at vise på åbningsdagen

eksperimenterer vor mand Jan med sammensætning af film fra vidt forskellige perioder. Og det at Napoleon kommer på samme rulle som Kleopatra kan godt skabe problemer', smiler dejlige Annette.

- 'Hvat meine tygum!'

- 'Det undrer mig at vores prøvekørsel med de første eksperimenter ikke står klart i d`herres erindring – sådan ser det ud, kvindrede Annette, vor operatør Jans aften med eksperimentet burde have forvisset Dem om filmens nye muligheder.'

Danielsen og Danielsen er overbevist om at Annette har ført dem ud i uvishedens jungle. De er imidlertid forbavsede over at sagen her drejer sig om noget konkret – og ikke som det de i stunder plejer at kalde en samtale med Annette – en jernbanekatastrofe. Nu havde de i deres mange år som journalister være ude for gode, mindre gode, begavede, mindre begavede, men sjældent for mennesker, der ville føre dem ind i den tredimensionelle verden. Der lå vel andet og mere end en veldrejet dames veldrejet spøg til grund for dette møde på højt plan.

Nu var det ikke første gang nyhedsjægerne tvivlede, men tvivlen rakte helt ind til denne situation som næppe kunne blive til nogen avishistorie. Og de var faktisk beklemt ved udsigten til at skulle slutte dette ophøjede møde med dårende dejlige Annette med pletter på det gode forhold parterne imellem. Hun var hvad en kritiker engang skrev 'kriblende dejlig!' Hendes magt over mænd havde ført hende gennem mange til én. Lovformeligt var hun gift med Berg, men om den store kærlighed var der ikke tale, idet hun var knyttet til chefen for den lille filmby Pallasathene, Selmer Thrane. Men uhyre

praktisk var det at være økonomisk helgardedet. Med den nedadgående produktion var tillige hendes karriere som skuespiller i fare. Og hun var tit vred på sig selv fordi hun havde ladet sig overtale til at lade sig interviewe af de to Danielsener fra vore færøske dominions. De dominerede jo i ordets bogstavelige forstand ud over alle grænser. Hvem gør ikke det!

Eskapisme 2

De to nyhedsjægere er næppe så sikre. Vist så det pudsigt ud med Napoleon og Kleopatra på samme strand. Et kønsbevidst hunmenneske, primitiv, vild. Han med mobiliseringsplanen til parringslegens utæmmede lyster. Men en ynke at se helten forpustet stoppe den dejlige dame og forsøge at trykke hende ind til sig. Man var lige ved at få ondt af kejseren, hvis insufficiens tog ligesom duften af helten. Og det var jo ikke hensigten. Så om det var vejen til filmens tiltrængte fornyelse tvivlede de herrer Danielsen og Danielsen på.

- - -

Stemmeretten blev givet kvinderne ved junigrundlovens vedtagelse af 1915 ifølge hvilken enhver person, der havde indfødsret, var fyldt 25 år, og rådede over sit bo og ikke oppebar fattigunderstøttelse havde lov til at stemme. Salut for Bournonville og Den lille Havfrue. En storm i et glas vand. Tankevækkende med et flertal for at skippe samarbejdet i Europa. Venner forener eder. I Østen står solen op. I Vesten går den bare ned. Stærke markeringer kom til udtryk på nyhedsfronten med rotationsmaskinerne i stærkt tempo. Aviserne dominerede. Fornemme stilister banede vej ind i læsernes sind. Selv om vi børn ikke havde sans for den side af den daglige nyhedsbringer kunne vi ikke undgå at lægge øre til navne som Brandes og Hørup og Sabroe og Berling og en række af fornemme medarbejdere, der prægede de spændende udgaver.

Tegneserierne dengang var ikke pladsrøvende. I ugebladene fandt vi dem. Knold og Tot med datidens morsomme indslag som tog sigte på forældrene kaptajn Vom og fru Vom og for den

sags skyld den lille mand med det lange skæg Hr. Smæk. Denne farverige tegneserie optrådte i 'Hjemmet' tilligemed serien om Hr. Gyldenspjæt og fru Rasmine. I 'Familie Journalen' fulgte vi Buster Brown som altid fik sin ende på komedie med hårbørsten. Og i 'Verden og Vi' blev Robert Storm Petersen og Nummermanden mine favoritter. Og da senere BT tog mig med storm var løssalgspriserne nået op over de tre øre det til at begynde med kostede avisen, der adskilte sig fra de store morgenaviser ved at være handy i formatet og egnet til at blive læst i frokostpausen. Nem og praktisk fordi den ikke var heftet, så der var muligheder for at dele siderne ud til kollegerne ved frokostbordet.

Nu er formatet taget i brug af aviser med mange tillæg, men det passede til datidens newspaper, som tog sigte på udpræget københavnerstof som for eksempel historien om Carl Pedersens karriere fra mælkedreng til bokser af format, videre til danser og sanger, og via et engagement hos Ernst Rolf i Stockholm til London for at slå igennem som entertainer under navnet Carl Brisson med Cleo, hans kone som partner. Parret nåede til Hollywood og nåede her at placere sig blandt eliten. Hvad de fleste mennesker i moden alder formentlig vil erindre.

Historierne sprang lystigt. På gaden eller i fodboldklubben som skulle dyste mod en klub uden for landets grænser. Og hvem var med til at forsvare de danske interesser. Blandt andre professorbrødrene Niels og Harald Bohr som aktive spillere. Og der var kammersanger Herolds tolv afskedsforestillinger på Det kgl. Teater, som samme år tog afsked med balletmester Hans Beck, med den festivitas forestillingerne gav anledning til. Sådan osse med hesten, der i mange år havde trukket det store læs med "Hønen", spurvognen på skinner i Nørregade. Den

sidste tur blev en københavnerbegivenhed med masser af mennesker kåde og lystige i et omfang der udartede og endte med at hesten under stor jubel blev spændt fra sporvognen, som en flok unge mennesker skubbede ud til remisen i Ahlefeldtsgade. Jo, skal der være gilde, så lad der være gilde. Fra det lystige til det højtidelige er springet ikke større end at alle kan deltage og for københavneren gælder det at han engagerer sig i en begivenhed der siger ham noget. Og det var tilfældet under vort flådefartøj Valkyriens hjemkomst fra togtet til Sankt Thomas da vort flag blev strøget 1917 ved overdragelsen af De vestindiske øer til USA, hvis Stjernebanner fortsat vajer over tidligere kolonier. Jomfruøerne osse kaldet. Overdragelsesceremonien efterlod et stærkt indtryk hos mændene ombord. Andre opgaver ventede dem.

En skærpet bevogtningstjeneste i vore hjemlige farvande efter stærke forlydender om at vor sydlige nabo gav anledning til overvågning på de nordlige flanker. Det skandinaviske samvirke til trods, arbejdede rygtesmede ufortrødent. Spioner går deres egne vegne. Det gør spioner. Så var din mund! Du kan ikke vide om din nabo eller underbo kender en, der er beslægtet med vor fjendes mandskab og i sagens interesse vil vide noget om Flådens Leje.

Nej, hør nu, vi unger vidste nok hvordan spioner gik til værks. Og ikke mindst hvordan en spion så ud. Pæn i tøjet. En velourhat trukket ned over ansigtet så man ikke skulle se hans skulende blik, den ene hånd dybt begravet i lommen. For tilfældet. Den rammer bedst som skyder først.

I Biorama lærte vi jo ikke så lidt om voksnes måde at opføre sig på. Og de havde mange sære ting for, ikke mindst i den stund der var domineret af spekulanter, de såkaldte gullaschbaroner.

Trods alvorlig mangel på levnedsmidler og brændsel viste talrige mennesker sig i stand at mobilisere brugbare reserver. Mærkbart efter den store krig 1914 -18.

For eget vedkommende kom jeg tæt på, da barakkerne i Vibehus Kommuneskole blev ryddet til fordel for de boligløse. Den skole var udset til at skulle fungere som mit kundskabskammer. Det blev til undervisning hver anden dag. Hvad jeg ikke var utilfreds med efter at have hørt en af de voksne sige: - 'Knægten er ikke dum men opfatter langsomt!' Sætningen kunne med lige så god grund rettes mod enhver anden af datidens elever, men jeg tog den til mig og anvendte den strategisk i passende stunder. Da jeg blev ansat på Folkets Avis, måtte jeg sande disse ord. Og ikke mindst pigen, der lignede typen der arbejdede i en Elizabeth Arden afdeling.

Vent lidt – hvis jeg instinktivt skal beskrive hende, rammer jeg så ved siden af med dette signalement: smuk, ung ekspeditricelignende type i en parfumeafdeling, men hun vil være skuespiller, hun har passende forudsætninger. Det var en af de mange personligheder jeg gennem årene har interviewet. Nu havde hun opsøgt mig, fik jeg at vide på avisen. Under en rejse med et charter selskab, som jeg i egenskab af reporter var ude med - det var nede ved Gardasøen, da vi blev stoppet i Milano lufthavn dels på grund af strejke. Dels på grund af nedlæggelse af arbejdet på grund af luftforurening. Påstod de. Det blev til opfordring til dans så sandt Irena, som hun hed, fandt ud af at en transportabel båndoptager er en lige så fortrinlig gengiver. Hun var professionel danser, påstod hun. Ingen tvivl om hun kunne kunsten. Tæt på. Næppe finder man en pige der kan komme så tæt på en under dansen, at det ikke

kan undgå at tænde en ild så brændende, at man får svært ved at styre sine lyster.

- Hvad hedder du, spurgte jeg.

- Hvad tror du!

- Kirsten.

- Aha, og du.

- Hvad vil du skyde på?

- Kaj.

- Good idea.

- Hvad får dig til at tro jeg hedder Kirsten.

- Jeg kan li` navnet.

- Og så ligner jeg en af dine Kirst`ner.

- Men hvem skal jeg spørge efter, når jeg ringer til dig.

- Du mener hjemme Jeg ringer til dig.

- Vi skal måske overnatte her.

- Jeg skal videre.

Hun virkede professionel sikker:

- 'Ud over dine avishistorier har du så en spændende ting i maskinen.' – 'Skriver du osse bøger?'

- 'For tiden skriver jeg på en ny bog.'

- 'Det må være spændende.'

- 'Det er det hver gang allerede af den grund at man risikerer at få hele balladen retur.'

- 'Og hvad handler din bog om.'

- 'Dig!'

- 'Jeg kunne godt tænke mig at skrive en bog.'

- 'Om de mænd du har kendt?' Du må have andre talenter.

'Spiller du ikke klaver?'

- 'Jo, hvordan kan du vide det? Men i øvrigt prøver jeg at komme ind på Folkets Avis.'

Længere kom hun ikke, det lød som om nogen var kommet op at slås. Vores rejsefæller stimlede sammen og hun rev sig løs med ordene:

- 'Det er min søn!'

Han var kommet i klammeri med en italiener, som brugte mund i rivende hast. En detalje undervejs. For at tage temperaturen på et rejseselskab, var jeg som anført taget med. Det så ud til at turen ville forløbe på smukkeste tænkelig måde med getting around ved Gardasøen og busture på bjergveje gennem tunneler eller afstikkere til Venedig med stinkende kanaler og Markuspladsen så pengegrisk, at det blev en skærende kontrast til oplevelsen i Verona med opførelsen af Aida i en himmelsk besætning af sangere og musikere at det må have frydet Verdi i hans elysium.

Min skolegang var ingen succes. Og nu ville det være nærliggende at pege på de umulige lærere, der forsøgte at banke det skematiske pensum ind i en flok elever, hvis hjerner var træge og lidet villige til at tage imod historiens rækker af årstal. I lærernes øjne var vi et produkt af Østerbros proletariat. Vist hørte vi hjemme i gader med jyske bynavne: Ålborg, Århus, Viborg, Vejle og Randers. I vores ejendom foretrak beboerne at sige de boede på hjørnet af Strandboulevarden. Med megen vægt lagt på ordet boulevard.

Sandt at sige fik jeg aldrig noget godt forhold til de damer og herrer, som for en tarifreguleret hyre stod for undervisningen. Med undtagelse af duksen, som var pæn i tøjet og hele sin måde at være på, må det have været et hårdt job at skulle bibringe 3.A og B i Vibenshus Kommuneskole de mest elementære grundsætninger. Den autoritære måde at give os gode kort på hånden skulle virke efter hensigten: Vi løfter i flok. Men vi var

ikke skåret over samme læst, og det forekom mig at man drev rov på historien ved at spærre de mange begivenheder inde i en bås af årstal som skulle læres udenad. Ikke et ord om de begivenheder der gemte sig bag de mange årstal.

Besyderligt nok fik jeg et holdepunkt i vor klasselærer P. K. Jensen. En lille mand med anlæg til fedme og med et heftigt temperament med pludselige udfald rettet mod tilfældige ofre. Et spansk rør svirpede ned over ryggen på den det gik ud over. Dette hidsige gemyt blev mit holdepunkt. Skæbnens ironi, Jo, hans udsøgte pleje af det danske sprog lærte mig ikke så lidt om de muligheder vi havde at arbejde med. På engang var jeg bange for ham samtidig med at jeg med stor opmærksomhed lyttede til hans sproglige indfald. En modsætningernes mand var han, og hans engagement i Gunnar Jørgensens Flemming-bøger, som han læste højt for os, vakte forargelse hos de fleste af hans kolleger for hvem Gunnar Jørgensen repræsenterede, hvad man kunne kalde pladderhumanisme med al den snak om at prøve med kærlighedens stærke arm.

I dag har Gunnar Jørgensens budskab slået rod i kredse, hvor man i hine tider mobiliserede foragt for en såkaldt Hellerup-filosofi. Sådan ændres et og andet langs ad vejen. De gamle 78`ere tages af den gamle grammofon og cd`ere med variationer over et grundtema lægges på raffinerede gengivere. Desværre blev P. K. Jensen taget fra os som klasselærer, og ved overgangen til 6. klasse blev vi stillet ansigt til ansigt med Erik Dahlberg. En streng herre med hang til sadisme. Det var på grund af de underløbne striber på mine endeballer, som han havde ansvaret for, at jeg blev taget ud af skolen før tiden. Så jeg burde være ham taknemlig ved den blotte tanke om at få lejlighed til at forlade den røde bygning før tiden.

Om end jeg principielt er modstander af korporlig straf vil jeg hævde, at ingen tar skade af en øretæve givet på stedet i selv samme stund man har lagt op til situationen. Det er måden det gøres på. Vi var tre store drenge der havde dunket nogle mindre drenge i hovedet. Det må man ikke. Det måtte man heller ikke den gang. Havde vi nu på stedet fået – som anført – en øretæve, så okay. Men vi blev stillet op med ryggen mod muren i skolegården til spot og spe for de andre elever, der morede sig ved at løbe tæt ind på os med en giftig bemærkning. Og da skoleklokken ringede fik vi ordre til at stille op i underklassen, som lærer Dahlberg skulle have til undervisning. Vi skulle ganske enkelt sidde efter. En time over normal tid.

Den side af sagen skulle vi nok klare, men så havde den næsten to meter høje lærer et spanskrør som han med flammen fra en tændstik brændte i den ene ende. Ceremonien blev fulgt med angstfyldte sind, der ligesom befordrede vores trang til at tisse, men vi blev nægtet adgang til gården. Spanskrøret fik en synlig plads på katedret. Her blev det liggende til fem minutter før tid. Da blev nummer et kaldt frem. – Buk! Nej - helt ned med hovedet. Sådan!

Og så tog Dahlberg fat. Med et smæld så drengen røg op. – 'Næ, en gang till!'

Det var sadisme i renkultur. Og da jeg i flere dage efter havde ondt ved at sidde stille, spurgte min mor, hvad der var i vejen. Ingenting. Men hun fik mine striber på ballerne at se. Og så gik turen til skolens inspektør, som ikke følte sig forpligtet til at foretage sig noget. Men så henvendte min mor sig til skolekommissionen. Og så blev lærer Dahlberg flyttet.

Gennem skiftende tider har sneen som faldt i fjor belastet digtere, malere og ikke mindst kommunale myndigheder. De

sidste som burde være de første til at registrere situationen har ofte svare kvaler med at få gader og veje gjort farbare. Lad os slå fast som en frysende kendsgerning at digternes og malernes indslag vedblivende vil stå som smukke kontraster til de snavsede bunker af brugt sne, som vi ofte må kæmpe os igennem for at nå frem til vore bestemmelsessteder.

I gamle dage der var engang. Nå – ja, nu er det et spørgsmål, hvad vi lægger i de ord. Vi har jo en tilbøjelighed til at eliminere hvad vi mener er uvæsentligt i oplevelser der knytter sig til bestemte perioder i vort liv. På den måde skifter situationerne karakter. Og kast så blikket endnu engang på Paul Fischers store maleri. Man kunne leve med vinteren dengang. Så godt som! Jo, for det kunne være besværligt at køre på cykel i indre by efter bøger i stakke, vægtige i mere end een henseende. Jeg havde ladet mig engagere som budbringer for Adolf Rønnes Boghandel på Østerbrogade side om side med Biorama og ikke at glemme Kranes Konditori. Det hed det ikke, men varerne var lige så velsmagende som i filmen af samme navn. Bøger, brød og bevægelser. En bærende ide til en film om moderen der sidder bøjjet over symaskinen for at klare enhver sit, mens hendes skolesøgende søn slider cykeldæk, fodtøj og trapper for at hjælpe til med at holde et lille hjem oppe.

Sandheden var den at min mor efter min fars død måtte ty til det krævende arbejde hun i hine tider havde tjent sine første penge ved – at nådle. Det vil sige, at hun betjente en specielt indrettet maskine til at sy overlæder sammen for en skotøjsfabrik. Hver ugedag årle morgen før skoletid stampede jeg i pedalerne for at nå ud til fabrikken på Nørrebro med det færdige arbejde, som en kritisk formand synede og indstillede til

udbetaling af 70 kroner. Hvad ansås at være hvad man forstår ved en drabelig skilling.

Selv tjente jeg otte kroner om ugen. Om det stod i et rimeligt forhold til mine mange ærinder tænkte jeg ikke over. Jeg kunne lide at køre på cykel. Vi var godt samarbejdet, stålhesten og jeg. Trafikken dengang var langt fra så voldsomt som nu al den stund antallet af billister var nede på et passende niveau. Min kørsel til forlagene i indre by stod for mig som noget af et æventyr. Jo, jeg var med til at distribuere de nye udgaver af bøger der skulle på markedet op under jul. Vist så engang var man med i produktionen. Det var mere end en øjeblikkelig tanke.

Originalitet er simpelthen at anskue tingene med friske øjne. Og så fristes man til at citere Paulus` brev til Korintherne: Alt er mig tilladt, men ikke alt er mig gavnligt! Såre sandt. Men hvem skal bestemme, hvad der er mig gavnligt? Og her tænker jeg på min opvækst i filmverdenen, da censor forbød sekvenser, der måtte anses for at være upassende for os unge biografgængere. Så sent som i 1960 rettedes censors skarpe øje på en sekvens i Johan Jacobsens film 'En fremmed banker på'. Nu er spørgsmålet hvad censor P. A. Rosenberg i min barnepligtige alder med sine klip har skånet mig for. Sagt på en anden måde er der film, som jeg i dag ikke ville bryde mig om at se i selskab med et barn. Det vil være en håbløs opgave at skulle forklare det betimelige i anvendelsen af scener, der tenderer spekulation. Stærk, stærkere og stærkest.

Det gælder billedkompositioner i al almindelighed. Siden Eva bød Adam æblet har ekshibitionistiske indslag overrumplet adskillige slægtled med efterfølgende debatter om de stadig stærkere perverse indslag. Udfordringen behøver ikke at ligge i

et hæsligt motiv, som udelukker beskuerens forventede oplevelse med det resultat, at man skærer sine biografbesøg ned til et minimum. Nu er det et spørgsmål om temperament om man for eksempel finder Henry Millers skildringer af det erotiske samspil mellem mand og kvinde for stærkt. Man bliver vel næppe betaget af en kunstner, der skærer hovedet af "Den lille Havfrue". Vist er der mange måder at påkalde sig opmærksomheden. Miller kunne!

Man kan leve livet med hovedet i inderlommen, men man kan osse være lydhør for klaverspil fra en havestue en sommeraften, hvor alle roser dufter. Det kalder man sentimentalitet. Sådan kommer Storm P. frem med sin filosofi i forordet til sin lille bog om 'Min hund Grog', der levede i en tid da man ikke gik i snor. Grog og hans venner snakker hund og hund imellem, som det var skik dengang Frederiksberg lå og lunede sig sydøst for Valby Tingsted. Det er jo et par dage siden, men alligevel burde enhver hundeejer have adkomst til at læse om Grog, som ikke var i tvivl om at livet var dejligt. Ikke mindst med Darling som genbo.

Jo, pludselig stod hun der i solskinnet på vejen som en lille hvid silkeblomst, og på spørgsmålet hvad hun hedder, svarer hun:

- 'My name is Darling. Jeg komme fra Amerika!'

Så dukker Sjokke op. Osse han bliver stående af betagelse. Ka` hun lide frikadeller. Spørg hende.

- 'Du lide frikadells?'

Med en tunge som et rosenblad slikker hun sig om sin blanke snude. Sandt at sige – vis mig din hund, og jeg skal sige dig, hvem du er. Romeo og Julie – 'Nej Darling.'

Når man som jeg er et produkt af den glørværdige periode da stumfilmen satte vore sind og tanker på sporet. På sporet, af

hvad? Fællesnævneren gennem skiftende tider. Og stærkest nu, hvor alle kæmper mod alle: Freden. Jamen hvad vil vi med den fred. Kæmpe videre til en af parterne sejrer. Slås. Skal vi slås! Med understregning af ordet slås. Det ser ud til fremdeles at være et af tilværelsens vilkår. Jo, vi skoleunger i hine tider måtte ofte tage en tørn for ikke at blive stemplet som tøsedreng. Underforstået: Kom an! Hvis du tør. Selv om vi ikke turde kastede vi os ud i det. Ofte indtil vi så blod. Mange gange er jeg kommet hjem med en såkaldt blodtud. Og det gik nu og da ud over en pæn og ren skjorte.

Det kunne begynde i al fredsommelighed årle morgen i skolegården. En bemærkning opfattet i sårbar tilstand gav ofte anledning til et hæftigt udbrud. Det ene ord tog det andet med sig. Hvabehar – du kan få en på skrinet! Det ka` du da ikke gi` mig. Vent til efter skoletid, etc. Og under vor morgensang "I Østen stiger solen op", snurrede tankerne i cirkler. Hvordan slipper du helskindet fra det! Smut en anden vej. Vi stod op og sang, og det var på den gamle melodi. Mens solen spredte guld på sky, vred jeg alle flugtmuligheder som i en stumfilm med 18 billeder i sekundet gennem biografens foreføringsapparat. Solen gik videre på sin bane. Den kom fra den fagre kyst for at bringe liv og lyst til store og til små. Og den himmelske glans på jord formørkedes ved udsigten til de øretæver vi på vejen hjem udsatte os for.

På sådanne dage fantaserede man sig til at se skolegården omdannet til en stor arena, hvor kæmpende parter blev synet efter kampen. Som i en boksering. I Idrætshuset overværede vi nu og da de kæmpende med træfsikre slag på den nøgne overkrop. Lugten af sved og ofte af blod skærpede lysten til selv at være med. Men hvordan. I kluppen Sparta traf vi trænere,

som fik os med under intensiv træning. Og det førte for mit vedkommende til at jeg meldte mig i en periode under hvilken det stod mig klart, at vejen til titlen som europamester var lang. Ikke bare det, men risikoen for at pynten blev taget af fysiognomien på vej til at minde om John Wayne var en mulighed.

Skindbanker

I stedet blev jeg 'skindbanker'. Det er en mand, der banker på et trommeskind med to trommestokke (det hedder det i fagsproget).

Da mager skæbnen det så, at han i erindringen foretager en stigende crescendo som låser ham fast i forestillingen om dengang han var musiker. Hvabehar! Situationen ligner til forveksling den andre udøvere oplever. Dengang jeg var ingeniør. Et grundtema med mange variationer.

Hvor der er en vilje springer tonerne lystigt. Gemte musikere sprang ud i de glade befrielsesdage for at medvirke til at skabe en sikkerhedsposition for det vi i dag kender som et hjemmeværns musikkorps. Honnør for vore forfædres efterkommere: veteranerne. Det er dig, det er mig. Vor musikalitet ufortalt lytter vi under indtryk af, at vi osse i dag er i stand til at glæde os over det rytmiske forløb i en kompositorisk helhed.

Derfor kalder vi til samling af vore veteraner i et detachment med det for øje at ajourføre historien som vi hver især har mulighed for at bringe på rette plads. Her ligger en opgave. Ej vinder sovende mand sejr. Det er vort budskab i en stund med flere muligheder for at være lidt til en side. En af dem handler om at være optaget af fundamentale spørgsmål i tilværelsen: betalingsbalancen og livets mening, det ondes herkomst, moralens imperativer og den slags. Det har vi lige ud af avisen. Og den er jo lige til at stole på.

På sæt og vi som vor beretning om dagen 26. maj for år tilbage, da vi i Hjemmeværnets Musikkorps spillede kronprins Frederik ind i denne verden. Med dynamiske kongelige kapelmusikus

Hans Fulling på podiet spillede vi i Frederiksborghallen under overværelse af majestæterne Kong Frederik og Dronning Ingrid, som med opbakning af hele folket fulgte bulletinerne om tronfølgeren, prinsesse Margrethes tilstand på Rigshospitalet, hvor alt var gjort klar til at modtage en kongelig ætling.

Fulling, der talte som efter et partitur af Strawinsky, skulle man høre spille for at forstå, hvad han havde på hjerte. Og med sit indgående kendskab til majestæternes glæde ved at høre Lumbye blev den komponist udslagsgivende. Da kongen ønskede at takke for den indsats stillede han sig ned bag musikkorpset. Sandt at sige en spændende oplevelse at behandle lilletrommen med monarken, der kiggede een over skulderen.

To musikalske personligheder opnåede den tilsigtede kontakt. Og som i de rigtige æventyr med en konge og dronning og en prinsesse samt folket i venteposition fødtes en prins med strofer fra musikkens underfulde verden. Salut for Bournonville, salut for en prins. Det var i det Herrens år 1968.

Vor nedarvede beskedenhed forbyder os at bruge for megen spalteplads om de stunder musikkorpset stod sig bedst, men vi mener det er rigtigt indtil det nødvendige at nævne to af korpsets fløjtmænd, nemlig Villy Hansen, som med sin vitalitet og barske lune gav os gode kort på hånden. Man tænker over det. Her og der. Som nu hin aften, da jeg efter en smuk orgelkoncert i Jerusalemkirken ville lægge vejen hjem over Kastelsvolden og smuttede gennem Smedelinien, at jeg mødte et ægtepar. De spurgte om vej ud af parken.

- 'Kom med mig. Jeg kender vejen.'

Men der var lukket alle steder. Klokkeren havde passeret 21:10. Så stod vi der. Parret havde været ude på en lille tur og skulle nu

hjem og skrive bordkort til deres guldbryllupsgæster. Der var altså ingen anden udvej. Vi måtte planke den, som man siger. Madame foreslog rækkefølgen. Først hendes 73-årige mand, som med besvær kom over. Med mine to gange fyrre år kneb det at få mit højre ben over gitterlågen. Det lykkedes.

Så nærrede Madame betænkeligheder. Med mit generøse tilbud om at vente på hende til næste dags morgen indså hun, at det trods alt var bedre med nogle skrammer end at skulle tilbringe en nat i parken. Over kom osse hun. Da slog det mig, at vi kunne komme gennem den lille have bag det røde hus hvor Smedelinien slår en bugt, men det nænnede jeg ikke at røbe efter vor præstation. Som vi danskere dog kan markere os. Så godt som. Jo, præcis som den dag i banken, da man har glemt sit dankort. Vist får jeg mine penge. Så hjem og se, hvor jeg har gjort af det. Godnat. Kortet er væk. Tabt eller glemt og fundet af en, der misbruger det. Jeg må på ny i banken. Kontoen skal spærres. Det klarer Bodil. Nu drejer det sig ikke om en formue men nok til at betale min tandlæge for den krone han har sat på min kindtand. Den bærer kronen som er kronen værdig. Siger man. Imens lader Bodil fingrene danse hen over computerens tastatur. –Nu skal du høre, du har glemt kortet i Nørreport afdeling. Og det vil blive sendt hertil. Pyh ha! Jeg var lige ved at skulle vænne mig til Storm P's ord: Den mand er lykkeligst som selv i en høj alder kan more sig over sprællemænd til to øre!

Dette er vel at drage yderste konsekvens af legen med ord på min vej over Kastelvolden. Det kan de meget bedre på Christiansborg, hvor vi pensionister ofte får sagen for. Man er næsten flov over den energi de lægger for dagen. For vores skyld. Men det ligger jo i deres metier. At det så ender i flosker inden det lovfæstes er en anden sag. Resultatet bliver det

samme. Med oms og doms tager man glansen af mønten. Der bliver ikke meget til den som tror.

Drømmer jeg eller er jeg vågen, som Jeppe på Bjerget spørger sig selv!

Det minder om Pontoppidans gennemgående person 'Torben', som træder ud af flokken 'De Dødes Rige' med spørgsmålet: 'Er menneskeslægten syg?'

Hvad jeg i disse måneder har været vidne til. Så sandt det minder om en uhyggelig rastløshed, hvormed vi mennesker arbejder på vor egen ødelæggelse.

Jorden er blevet "De Levendes Land" for det kvantitative menneske, hvis egoistiske adfærd tilsyneladende kan medføre at det, der kunne have været et blomstrende kærlighedsrige både på det åndelige og det fysiske plan, ender som et sted, hvor egoismen har ædt alt op og derved destrueret muligheden for en fremtid. Vist så. Selv om De Dødes Rige er skrevet omkring 1915 er romanen fortsat ikke blot en advarsel mod noget kommende, men den er en rystende beretning om vor tid, at man både under og efter læsningen af den fristes til at spørge sig selv: Drømmer jeg, eller er jeg vågen?

Og så er vi ved vor store digter Holberg, som med Jeppe på Bjerget giver os en mulighed til at dvæle ved markante situationer som vi har et større eller mindre kendskab til. Holbergs evne til at levendegøre dem på teatrets scene, hvor vi publikum heller end gerne ser komedierne gang efter gang. Her har vi et klassisk eksempel på at nødvendigheden af at spille komedie er et vilkår kampen for tilværelsen har lagt på menneskene. Jo, for vi har ofte lyst til at spille med i komedien, og så finder vi med en ekvivok som Jeppe en mulighed, men er det ham vi får lyst til at dele vilkår med? På teatrets scene er der

lagt op til den store spøg. Vi skal more os. På sæt og vis ligger situationen ikke langt fra det der hænder i dag.

En tosporet familie undervejs. Mand og kone i et selskab med hende som ordkløver. Hver gang han forsøger at gøre sig gældende overtager hun strømmen af ord, og med en let hovedrøsten sender han mig et bønligt blik. Vist har jeg ondt af ham, og jeg forsøger at komme ham til hjælp. Et ord fra min side er mere end nok. Så er hun der. Med sin kværnende stemme kører hun os ud på det sidespor vi hører hjemme. Og jeg belaver mig på at trække mig. Gud være lovet. Jeg er da ikke forpligtet til vedblivende at høre på konen, kællingen, madammen.

Man kunne så spørge hvad det indslag har med teatret at gøre. Intet! Og da ikke med Jeppe på Bjerget, hvis liv og levned Holberg skabte basis for i en stund med de betingelser, der passer til komedien. Sådan passer vi hver især i den komedie – eller i den komedie Folkets Avis gav anledning til under mødet med avisens medarbejdere, som var blevet hastigt indkaldt. Vist gir det stof til eftertanke. Og så var det på ny spørgsmålet at få avisens indhold til at balancere med sponsorernes interesser. Et tema med muligheder for at skabe røre i andedammen, som fremdeles har til huse i City.

Her har vi på ny lejlighed til at møde Irena, avisens musikmedarbejder, som får anledning til at tale om min bog. Vi venter på Klaus Lyng, chefredaktøren par excellence. Steffen Bach, redaktionssekretæren Mr. Deadline osse kaldet, gav med hastige bemærkninger udtryk for et tålmod, som ikke var hans stærke side. For eget vedkommende lyttede jeg med stigende interesse til Irena, som var i humør til i passende vendinger at gøre vitterligt, at hun hørte til de privilegerede mennesker som

aldrig har overværet en boksekamp, en tenniskamp en fodboldkamp, eller et cykelløb og ikke havde hverken computer eller fjernsyn, så måtte der blive stunder til musik.

Så kom Klaus Lyngge og fortalte i forpustede vendinger at han kom for sent fordi han ind imellem – nå ja, med hans egne ord: "Man løber fra Herodes til Pilatus." - så var Irena der: "Har du nogen sinde interviewet dem". Hvorfor ikke forsøge! Vi må videre. Vil du lade det ende sådan, spør vi forfatteren. Det er simpelthen begivenhedernes logik, må svaret blive. Jamen, hvad er det der ikke fungerer? Menneskene! Med en uforlignelig evne til at skabe konflikter ville det nok være på tide at spørge videnskaben. Men allerede her ligger kimen til en ny konflikt. Så lad os slå fast som en uafrystelig kendsgerning at vi alle sammen i hine tider fik vort abonnement på denne tilværelse foræret. Og hvad så! Prioritere legetøjet så der blev stunder til at lægge mobiltelefonen på hylde. Med de undtagelser, hvor den har en funktion. Det at give sig tid til at være et menneske. Vi har ganske enkelt svigtet vores pligt med at røgte de gode gaver, der gør det lettere at være menneske. Udtrykt på en anden måde: Der er gennemtræk i vores Paradis! Gennemtræk – nå, ja, er det kampen om eftermælet. Muren i Washington, præsten uden tro på Gud, den skærpede kamp om at få en plads i stolen med udsigt. Med udsigt til hvad? Nyt legetøj, så der kan blive mange flere ledige stunder til at få tid til at lege legen: "Far, mor og børn." Jamen så bliver jorden jo overbefolket. Det er det den trænger til. Sandheden. Er det så sandheden. Læs din avis. Og den prioriterer sandheden? Så godt som!

Historien i avisen

Men vi må så have den pikante historie med: "Nu er I enke, nu kan I vel berette, hvorledes alt hænger sammen?" Manden, der udtaler disse ord, er Københavns slotsfoged. Han rækker den fængslede Leonora Christine avisen med meddelelsen om hendes mand Corfitz Ulfeldts død. Hun læser og giver ham den tilbage: "Aviskrivere siger ikke altid sandhed".

Episoden, der fandt sted i marts 1664, er fortalt af Leonora Christine selv i erindringsværket "Jammers Minde".

I en af sine epistler sammenligner Holberg hunden med en bonde, der står med hatten i hånden ærbødigt og afventende, mens han anser katten for at være snydt ud af næsen på en løve. Sådant har vi hver især et forhold til vore skabninger, og er vi oprigtige, opnår vi en samhørighed, der rækker ud over vore egocentriske indslag. Som nu den svenske forfatter Bjørn von Rosen, der er kommet så tæt på det rige fugleliv i de store skove, at det er blevet til en lækker publikation "Samtaler med en Spætmejsje".

Hunden har vi alle sammen et forhold til. Det kan vi ikke undgå med et så foruroligende stort antal vovser her til lands. 500.000. Vi savner registreringstallet, som vi havde dengang det var vor pligt at løse tegn til de kære hunde. Der er teoretisk ingen grænser for, hvor mange husdyr vi ønsker at leve sammen med, så vort forhold til de udslagsgivne væsener bliver nemt akavet. Vi burde tynde ud i bestanden. Eller blandt menneskene. Nå, det har vi sat i system. Kaster vi os hovedløst ud i trafikken, får vort abonnement på denne tilværelse en brat ende. I heldigste tilfælde ender vi i en dialog, der kan være et studium værd. HOLD din hund i snor! HOLD din kæft og pas dit rat! HVA`

si`r du! Du ka` få en over nakken! Og så videre. Engang var sproget et middel til en forstående snak mennesker imellem. Efterhånden er det blevet et middel til misforståelser.

Hund og hund imellem har Storm P. slået tonen an. I sin bog "Min hund Grog" lader han hundene tale sådan, som man må formode de meddeler sig. I forordet til bogen gør han vitterligt, at man kan leve livet med hovedet i inderlommen, men man kan osse være lydhør for klaverspil fra en havestue en sommeraften, hvor alle roser dufter og det kalder man sentimentalitet. Man kan osse leve som det lille græsstrå, man i virkeligheden er, og det gjorde Grog min elskede ven. Han levede i en tid, da man ikke gik i bånd.

Sandt nok. Det er nødvendigt i dag. Alligevel lader mange mennesker hånt om andre. Værst er det med kræet hvis ejer forsikrer, at den ikke gør noget. Haps. Så sidder den i nakkeskindet på ens egen hund. Og så får man at vide, at det plejer den ikke. Forsøgsvis befaler ejeren hunden på rette plads: -Sokrates, hører du! På plads, dit møgdyr."

Retten til at eje spiller en væsentlig rolle – i dag så stor at konsekvenserne er den direkte årsag til ufred her og der. Legetøjsbutikken er en saga blot. Er den? Våbnets effekt følger ejerens lyst til at lege med. Med!! Ja, jeg si`ger dig, Det er utroligt så gode betingelser fantasien har - ikke mindst her i butikken med legetøj.

Vist så. Legen slutter ikke – vi spiller videre gennem i vor tilværelse. Vi spiller med i den store komedie, og vi har en evne til at kritisere vore medspillere. Der har vi et ansvar. Så godt som! En af mine mange venner er teatermedarbejder med brug af vendinger i sproget, om han har lyttet sig til. Eksempelvis når

han ønsker at understrege, hvad han har oplevet bruger han ordet siger: Jeg siger dig!

Sokrates hører alt, men ikke His Masters Voice. Den har fået øje på en anden hund i snor. Og det huer den ikke. Vi savner den patruljerende betjent i en passende gangart. Som i min barndom. Den vomsvære strisser. Vennesæl og beslutsom. –Slå dig, jeg vil sgu`nte slå dig, men jeg vil løfte dig op og tabe dig, så du falder ned og slår dig selv!

Vis mig din hund, og jeg skal sige dig, hvem du er!

For år tilbage var vi en talrig skare af hundeejere, der reagerede på Billedbladets spøjefulde indslag med at finde Danmarks bedste hund. Og da blev mit ladekryds af en foxterrier fra Øllebølle en af de foretrukne. Bladets fotograf fik et fortroligt forhold til min hund som villigt stillede sig bag min gamle Royal af en skrivemaskine. Og da en af kvarterets hundeejere så artiklen med min fotogene hund, spurgte han forundret: -Kan Pivot virkelig skrive på maskine? Da jeg svarede, at han havde lige lært topote-systemet, var det tydeligt at se, at han undrede sig. Underforstået: og det byder man en hund.

Vist så. Han blev min første sekretær. Ja, og han blev en legende i Marmorkirken, hvor han hver søndag fik sin bedste søvn under præstens prædiken. I selv samme stund organisten spillede, var han på ny klar. Ganske enkelt kom hans musikalitet ham til gode som His Masters Voice-hunden på grammofonpladen, der snurrer rundt.

Snurrer rundt. Så lad os i forbifarten gøre vitterligt, at han var stærkt optaget af sine memoirer, som han nåede at få med i en række artikler.

Med stor respekt for Ludvig Holberg og herunder ikke mindst hans syn på vore husdyr – for mig blev Pivot et vægtigt indslag undervejs.

Teater

Jo større publikum en skuespiller får i tale – jo lykkeligere er han i sit arbejde. Det er ord af Mogens Wieth, som, efter at have manifesteret sig som en af dansk teaters betydeligste scenekunstnere rejste ud for at erobre nyt terræn, blev syg undervejs og kom ved dygtige lægers indgriben atter på højkant. Og understøttet af en ubøjjelig vilje til at gøre sig fri af det psykiske pres, som fulgte i sygdommens kølvand, vendte Mogens Wieth med fornyede kræfter tilbage til det britiske ørige, som nu skulle erobres. Ikke fra luften, sådan som briterne under krigen havde lært ham det, men fra scenen. Ikke med Shakespeares skønne og vise ord, som han med kongelig kunst gang efter gang havde forløst, men med Ibsens poetisk-realistiske tidsbillede i Et Dukkehjem, som blev en stor teateroplevelse... Den ærgerrige kunstner kom på et gæstespil til Danmark med sine engelske kolleger, af hvilke vi især husker den yndige Joan Greenwood som Nora.

Næppe nogen anden skuespiller har indenfor så relativ kort tid haft lejlighed til at spille så mange store og helt forskellige roller. Støttet af en vågen kritik. Som en rød tråd går det gennem kritikeren par excellence dr. Frederik Schybergs kritik at man her har en skuespiller af usædvanlig format, en skuespiller, som intuitivt formår at give udtryk for en erfaring, som han umuligt kan have, men som inspireret taler gennem ham. Selvfølgelig har han selv arbejdet intensivt, men den uomstødelige kendsgerning, at han er, hvad man kalder et ægte teaterbarn, understøtter teorien om, at talentet er arveligt.

Mogens Wieth, født 16. september 1919, var søn af skuespiller ved Det kongelige Teater Carlo Wieth og skuespillerinden

Agnes Thorberg Wieth, og han lagde ikke skjul på, at hans indgående kendskab til det engelske sprog, kultur og ånd skyldtes faderens indsigt og kloge vejledning. Straks efter sin studentereksamen i 1937 kom han på Det kongelige Teaters Elevskole og debuterede 23. november 1939 som Ludvig i SANKT HANSAFTENSSPIL. Knap et år efter spillede han den unge Grundtvig i Kaj Munks EGELYKKE og bekræftede her de overordentlige løfter, han allerede i sin første sæson gav, og som nu åbnede nye muligheder for ham.

Taget i flæng: en overraskende og inspirerende Nar i HELLIGTREKONGERS AFTEN, en fantasifuld Per Gynt, en uforlignelig prins i DER VAR ENGANG en uforglemmelig Orestes i Sartres FLUERNE, en glansfuld og naiv Othello, en bittelille, men væsentlig rolle som anden officer i BARSELSTUEN. En to minutters situation, som han gav lune og tillige ny martialske og robuste karakteristika. Et kapitel for sig er hans kraftpræstation som Hickey i O`Neill`s ISMANDEN KOMMER, hvor han holder en enestående monolog med imponerende kunst. Mogens Wieths kunstneriske præstationer vokser for hver ny opgave. Vist hænder det, at en rolle passer knap så godt, men han får altid noget ud af den. Han har altid noget at give. Fiasko i dette grimme ords betydning ligger ham fjernt. Der er noget Johannes Poulsen`sk i hans fremstormen, fuld af vitalitet, virilitet, inspiration, originalitet.

Når det er sagt må det i sandhedens interesse siges, at det var først i de senere år Mogens Wieth opnåede at trække publikum i det helt store omfang. Det kom til udtryk under hans engelske gæsteoptræden på Nørrebro Teater, hvor stort et publikum han havde fået. Her oplevede han, hvad en skuespiller næppe

kommer til at opleve mere end én gang i sit liv, at blive tiljuble
som sin generations store scenekunstner.

Det er derfor naturligt, at denne samtale, som foregik i Mogens Wieths og Lily Weidings smukke hjem på Frederiksberg, indledtes med spørgsmålet om det at trække publikum. Fra barneværelset hørtes skuespillerparrets lille datter Xenias pludren, mens hun bliver gjort i stand efter middagsøvn. Osse hun vil give sit bidrag til denne samtale, men først Mogens Wieth, som – om end han ofte søger efter et tankesæt – aldrig er i tvivl om, hvad han vil sige. Han har sine meningers mod. Han lefler ikke for publikum. Svarene er udtømmende og præcist formulerede. Tre ting præger denne skuespiller: styrke, vilje og ærgerrighed. Og så afslører han en langt større naturlighed end man vist i almindelighed tiltror en kunstner af hans format.

-Det med at trække publikum beror selvfølgelig på mange forskellige ting, og hvis man kunne give regler for den slags, så ville jeg gerne være teaterdirektør, siger han og ler.

-Nu tænker jeg på det rent personlige. For år tilbage så jeg Dem i BUBU, og Deres præstation til trods kom der ikke så mange mennesker, hvorimod TOREADORVALSEN trak fuldt hus takket være Dem.

-Det ved jeg ikke. Det er jo muligt – men det er osse noget mærkeligt, fordi... ja, altså – nu taler jeg om andre skuespillere - så har vi eksempler på skuespillere, som er på toppen af deres kunnen og som har den største erfaring, den største dygtighed, de største succeser, de bedste presseomtaler, men som aldrig er blevet folkelige i den forstand, at folk er strømmet ind for at se dem. Omvendt er der scenekunstnere, som både evnemæssigt og erfaringsmæssigt og håndværksmæssigt har ladet

meget tilbage at ønske, men for hvem folk har stået i kø ned ad gaden og omkring gadehjørner... ikke sandt!

-Jo, men tendensen går alligevel i den rigtige retning. Det er det kvalitetsbetonede teater, der trækker folk op af lænestolen.

-Ja, det er nok muligt. Lad os håbe det. Der er jo desværre den mulighed, at en forestilling som for eksempel THOREADORVALSEN havde fået det ry på sig, at der blev sagt stærke og pirrende ting. Og at det trækker folk, det har man jo osse set... men det gør ikke noget, fordi så kommer de der, og så får de at vide, hvori de stærke ting består, og at det kun er en del af det samlede hele, som har et helt andet mål end at være pirrende.

-Hvad var meningen med Deres Englands-færd?

-Meningen var dybere set den, at jeg mener jo større publikum en skuespiller får i tale, jo lykkeligere er han i sit arbejde, og da jeg nu var så heldig at kunne engelsk næsten lige så godt som jeg kan dansk, så ville jeg forsøge at bruge det, og da jeg fik en invitation fra en filminstruktør, tænkte jeg, når først du er derovre og kan tage en film, så kan du osse komme ind i noget teaterarbejde. Og så tog jeg derover.

-De er altså ikke uvenner med Det kongelige Teater?

-Nhnæe - absolut ikke! Det var kun det, at jeg syntes det kunne være fristende at tage imod en indbydelse fra udlandet – altså da jeg tog til England. Jeg gik i stor taknemlighed over, hvad Det kongelige Teater havde givet mig i de elleve år, jeg havde været der, men så var jeg skuffet over den sæson, som jeg fik, da jeg i 1954 vendte hjem fra England... men det synes jeg ikke, vi skal komme ind på her. Det har været gennemdiskuteret i presse og interviews. Jeg vil dog gerne pointere, at der stadig ikke er noget uvenskab mellem mig og Det Kongelige Teater. På ingen måde.

-Jamen hvor længe var De egentlig borte?

-Jeg bosatte mig i London i 1950, og så viste jeg mig kun et par enkelte gange her i fire år. Meningen var dybere set den, at jeg mener, jo større publikum en skuespiller får i tale, jo lykkeligere er han i sit arbejde, og da jeg nu var så heldig at kunne engelsk næsten lige så godt som jeg kan dansk, så ville jeg forsøge at bruge det, og da jeg fik en invitation fra en filminstruktør, tænkte jeg, når først du er derovre og kan tage en film, så kan du osse komme ind i noget teaterarbejde. Og så tog jeg derover.

-Var det de berømte William Powel og Pressburger?

-Ja, han hedder nu Michael Powell, men det viste sig nu, at det meste af det var tomme løfter. Han havde ikke undersøgt forholdene nøjagtigt og han havde ikke spurgt sine medarbejdere, om han måtte tage en ukendt dansk skuespiller med, og det blev så ikke til noget, og han lavede andre aftaler med mig, som hurtigt viste sig at være utilfredsstillende, så jeg knyttede andre kontrakter, som jeg har haft glæde af siden.

-De opnåede jo at spille derovre, og De kom med et gæstespil.

-Ja, men det var længe efter, og det var efter at jeg havde været syg og ligget på Rigshospitalet

-Blev De syg derovre?

-Jeg blev vistnok syg i Norge. Der var ingen læger, der ville gøre noget alvorligt ved undersøgelsen og jeg tænkte så, at det var noget forbigående og rejste fra Norge til Danmark for at være sammen med min familie, inden jeg skulle tilbage til England og derfra videre til Frankrig. I Paris blev jeg imidlertid så syg, at jeg måtte ringe til min gode ven i London Peter Eade og sige til ham, at nu gik det ikke længere, for nu kunne jeg ikke længere tro på, at det bare var mine mandler, der skulle ud, og at jeg

havde bronkitis osv. Jeg bad ham grave den bedste specialist op, han overhovedet kunne finde, og så ville jeg komme med maskinen den næste morgen. Det gjorde jeg så og kom til en stor lungelæge, der hedder sir Geoffrey Marshall, og han undersøgte mig og sagde: "De er syg, jeg kan ikke fortælle Dem, hvad De fejler. Det kan jeg ikke se på et røntgenbillede, men sådan må Deres lunger i hvert fald ikke se ud, men da De nu er så heldig at være dansk, synes jeg, De skal hjem og tale med professor Husfeldt. Det ville jeg gøre, hvis jeg var syg." Og det følte man sig jo stolt af, for det var en mand, der vidste hvad han talte om... han var en af de læger, der opererede Kong George - ikke at det er noget særligt at operere Kong George, men jeg mener bare, at man ikke kommer til at operere kong George, hvis man ikke er en dygtig læge. Det gjorde jeg så og troede, at det kunne ske i nogenlunde ro og mag... men den ene lungehinde bristede på vej hjem, så jeg blev indlagt og opereret omgående.

-De må være fysisk stærk, når De nu fem år efter kan arbejde så hårdt som De gør. Det skyldes vel ikke mindst Deres egen indsats?

-Selvfølgelig... Men det er da dejligt, at det kan lade sig gøre. Navnlig når man som jeg efter en tuberkulose kun har en overlap tilbage af den højre lunge. Men der tror jeg, professor Husfeldt har ret, når han siger, at bortset fra det første års kliniske undersøgelser og kontrol står patienten sig ved at glemme... hvis han kan.

-Hvad med de alt andet end rosenrøde perspektiver i vor atomtekniske hverdag... er det noget, der optager Dem stærkt?

-Et menneske, der lever med i tiden og taler med andre mennesker og drøfter synspunkter, han kan jo ikke undgå at få

et billede af, hvad der sker, men man ville jo osse blive en ringere kunstner, hvis man ikke levede med i sin tid og vidste, hvad der skete.

-Jo, men kunstnere er vel mere følsomme overfor hvad der rører sig i tiden...

-Jeg kan ikke rigtigt se, at der er nogen som helst grund til depression, med mindre man skulle lade sig deprimere af, at skuespillere ikke længere – som i Bernina-tiden og Martinus Nielsen-tiden – er dagens helt, der går nedad Strøget med flagrende slips og slængkappe, mens folk drejer hovedet af led for at få lejlighed til at se ham. Jeg kan ikke se, at skuespillere skulle vær e mere deprimert end andre mennesker Billedet er jo for længst stjålet først af sportsfolk og nu af politiske begivenheder og sputnik osv. Det er jo det, der samler interessen, men det er der ikke noget som helst deprimerende i... men – hvad skal jeg sige – en ren momentan håbløshedsfølelse kan vi jo alle sammen få, ligegyldigt hvad vi beskæftiger os med. Det kan skuespillere osse, fordi det hænder jo, at man synes, at den gavn man gør er illusorisk, men det er da kun sådan en lille lagune, man dumper ned i engang imellem, for det er den jo ikke, når man tænker på, at teatret har levet så længe, som det har, og hvis man stadig fra scenen kan forfægte sine meninger og på den måde give udtryk for det, man synes er rigtigt, så behøver man ikke lade sig forstyrre hverken af den første, anden eller tredje sputnik... ahr – hvem kommer der...

Det er husets henrivende lille datter, der gør sin entre, og så får sputnikker og alle andre kunstige himmelfænomener lov at passe deres baner. Det er i hvert fald tydeligt, at denne samtale ikke morer Xenia, der – som Mogens Wieth siger – er den

eneste unge dame i hele verden, der har hvilet i Cary Grants arme og været fuldstændig ligeglad.

-Du er da ikke gnaven – Pusser...ka` du sige goddag! Ska` vi se, om vi kan finde en bog... en julebog.

En julebog. Selvfølgelig. I så ung en alder interesserer man sig netop i denne tid meget mere for nisse-mænd, juletræer og julebøger. Og udsigten til at få læst højt af Peters Jul får øjnene til at stråle, men hvor god en orden der end er i kataloget over reolernes bøger, ser det ikke ud til at være en let sag at finde Peters Jul.

-Pus! Kom her op til far, så skal vi se, om vi kan finde den. Hvor tror du den står, Peters Jul... tror du den står under Peter eller under Jul...

-Petersen – Petersens Jul.

Barnet har talt. Klart og myndigt. Om den er bogført under Petersen, får står hen, men den kommer frem fra sit skjul under Flugten til Amerika og andre børnebøger.

-Her var den... her er Peters Jul. Skal far læse for Pus...

-Ja, og jeg skal ha` et juletræ.

-Det kan du tro, du skal have. Skal vi se, om der er et billede af et juletræ... se Pus, hvem tror du det, der kommer der?

-Det er farmor!

-Nhæe – det er ikke farmor... det er julemanden. Nu skal du høre...

-Jeg glæder mig i denne tid – nu falder julesneen hvid – så ved jeg julen kommer – en far hver dag i byen går – han går på teatret aften, ikke Pus – og når han kommer hjem jeg står – og ser hans store lommer

Kan du se, han har sådan en stor lomme der, og der har han en julegave med hjem... til sin Pus.

Horisonten

Det var ude på landet. I Valby. Det er da ikke på landet. Dengang var det. Jeg var seks og Alice fem år. Hun og hendes forældre var værtsfolk i huset, hvor mine forældre havde lejet sig ind. Årstallet må så have været 1915. Vist så. Vi ventede på at storken skulle komme med min søster. Det var praktisk at bo på den store plads. En fin landingsplads for den store fugl med det lange røde næb, der kom helt nede fra de varme lande. Ægypten – som barn havde jeg svært ved at udtale ordet. Det var en lang strækning.

Ufatteligt. Med et barn i næbbet. Steins Plads var stor og åben. Hvem, der havde orienteret den, var det svært at forstå. Det gik vi og talte om Alice og jeg. Hvordan den undgik krigszonerne undervejs, var et ligeså ufatteligt spørgsmål som bare at finde vej helt her op til vores fredelige lille plet på Europakortet. Jo, sig navnet: Europa! Skueplads for første verdenskrig.

En dreng med en pige, der holder i hånd, ved alt, og jeg gjorde mig klog hele vejen. Og da jeg inviterede Alice med ud og se på horisonten var jeg usikker, men Gud være lovet – min fantasi er en god investering, så jeg fortalte, at det var det man kunne se på lang afstand. Så uden rigtig at tænke over afstanden vi havde tilbagelagt, stod det med et klart for os, at vi var nået op til Valby Langgade nær sporvognslinie 6 endestation. Hvad nu? Da måtte jeg invitere Alice på en køretur med den elektrisk drevne sporvogn på skinner.

En stang på sporvognen førte op til det elektriske net. Vist så. En dreng, der ikke ved det, er ikke en rigtig dreng. Med lidt besvær nåede vi op af de høje trin. Og så med hjælp af en

passager fik vi en siddeplads. Men så kom det store spørgsmål: - Nå, og hvor skal I så hen?

Konduktøren så venligt på os. Jo, vi skulle ud til horisonten. Ja, så. Og ved I, hvor det er? Nej, da.

Hvordan han fik forbindelse med min far, fik jeg aldrig opklaret. Men fremdeles med et elskværdigt sind gav han ansvaret for vor videre færd til min far, som var lidt irriteret men på ingen måde vred.

Hendes forældre og mine forældre var ikke ligefrem perlevenner. Det sociale mønster pegede i hver sin retning. Kulturelt var der horisonten til forskel. Min far kaldte Alices mor for Konen med æggene. Det gik senere op for mig, at det sagde noget væsentligt om konen. De to familier nåede ikke at komme på talefod i den relativ korte stund vi var husets underboere. Min mor var bange for den intrigante fru Suensson og hun følte sig utryk. For at opmuntre hende kom min far hjem med en terrier, men den skræmte værtsparrets høns. Så fik vi en gran danois. Den jagede min mor, som måtte søge tilflugt i vor såkaldt pæne stue.

Lejligheden i Viborggade passede os bedre. Alt var nyt. Der er stunder undervejs, hvor det går op for os, at et og andet ikke balancerer. Mens tid er. Min mors kærlighed rakte ud over fornuftens grænser. Mor, dit navn er kærlighed. Din spontanitet kommer til udtryk i situationer på overrumplende og overraskende vis. Med taknemmelighed erindrer jeg din omsorg i stunder man havde svært ved at klare selv.

A bad day endte som alle andre dage med en tryghedsfølelse under godnat-ceremonien med sange som for eksempel "Jeg ved en dejlig have, hvor roser står i flor" og så vor aftenbøn. Før vi lærte Fader Vor var det "Nu lukker sig mit

øje, Gud Fader i det høje, i varetægt mig tag, din engel mig bevare, som ledet har min fod i dag". Tryghedens fundament... Vist havde min mor ingen stor stemme, men den var ren, melodios. Og mild. Hendes evne til at berette gav os stunder, hvor vi lyttede med lyst til hendes oplevelser i teatret. Vi fik et klart indtryk af forestillingen og ikke mindst af de medvirkende skuespilleres formåen.

Slægten

Det lå til slægten at hente oplevelser i teatret eller koncertsalen. Min morfar var teatrets mand. Min morbror var professionel musiker. Foruden slaggtøjet havde han anlæg for at spille violin, og hans ældste datter var mere end ferm på klaveret. Når min kusine Erna var med ved festlige lejligheder hos Lieberkind`erne, stod der musik på programmet. Firehændigt med de to kusiner på klaveret, morbror på violin. Stundom fik sangen vinger med indslaget af Asta Mollerups cantabile indsats. Min lyst til at lære teatret at kende indefra fik jeg stillet under aftjeningen af min barnepligt som musiker i Tivoli-garden under vor medvirken i Scala-revyen. Som omtalt var det en stor oplevelse - osse og ikke mindst, da vi, Erik Fritzner og jeg, senere kom med som statister i operetten "Madame Pompadour" - han som trompet og jeg på trommen... uden dog at røre instrumenterne. Vi skulle bare markere at vi var et vigtigt indslag i den franske hær, Men vi var vor unge alder til trods med i en forestilling på et stort teater med skuespillere, der i kraft af deres formåen trak publikum.

Handlingen i en operette ser man stort på. Det er sangen og musikken som i en musical - på sæt og vis afspejler det ikke det, der foregår på tilværelsens store scene, hvor vi hver især forsøger at gøre os gældende. På teatret vi ser hvordan. Som for eksempel indtrykket af major Arnold, som i Frits Helmuths fremstilling i forestillingen DISHARMONI blev et levende redskab under amerikanernes operation afnazificering i efterkrigstidens Tyskland. Dominerende som hans lektor Blomme i filmen DET FORSØMTE FORÅR, eller som Stalin i Det kongelige Teaters forestilling MESTERKLASSE.

Tre stærke personligheder løser Frits med gennemført konsekvens på hver sin front i de målrettede opgaver. Under forhøret af Berliner Philharmonikernes dirigent Wilhelm Furtwangler leger major Arnold med frysende vellyst med den taktstok, der blev anvendt under en stor koncert for Hitler. Furtwangler i Stig Hoffmeyers vellignende udgave følger med foragt major Arnolds indslag. Det er kammerspil på højt plan. Det er det, man har teatret til. Her har vi mulighed for at se, hvordan vi tumler os på tilværelsens store scene.

Med sin nuancerede skuespilkunst gav Frits udtryk for magtbegærets væsen i rollerne som major Arnold, lektor Blomme og herskeren Josef Stalin. En duft af honning med en bitter smag.

Michala Petri

Et andet eksempel er Michala, hendes bror David og mor, kort sagt triumviratet Petri, som gav koncert på Gentofte Rådhus samme dag som vi, Hjemmeværnsregion VI Musikkorps, var inviteret til at spille for de mange gæster. Her hørte jeg for første gang Michala, Sikken spilleglæde. Og en formåen. Selv sagt var jeg interesseret i at få pigen med i et interview til BM-Jul, som jeg gennem mere end halvtreds år har forsynet med mine artikler.

Som jeg nu stod og talte med Michala var hendes mor der med spørgsmålet: "Hvad drejer det sig om? Udmærket, men så skal det foregå i vores hjem." Javel! Næste formiddag ringede Michala. Jo - hun var meget interesseret og sagde at hun ville komme og lade sig interviewe. "Ja, men hvad siger din mor?" Svaret kom rapt: "Det bestemmer jeg! Michala indfinder sig. Hun er rap på fingrene under demonstrationen af de tre udgaver af blokfløjten, og hendes kommentarer krydres af kvikke bemærkninger af først sopranfløjten, så alt-, og så sopraninofløjten. Da spør jeg hende om hun vedblivende vil spille blokfløjte.

- Ja, hvorfor ikke!"

- Jo, for i dag er du ung og har en pæn skikkelse!

- Nå, ja, svarer hun, jeg kan forstå, hvad du mener med at man kommer let til at se komisk ud, hvis man er overvægtig, svarer hun. Men det mener jeg ikke!

Så går der en række år og Michala indstilles til at modtage Sonningprisen i Tivolis Koncertsal 17. juni 2000. 26 år er der gået siden mit interview var på i vores julehæfte. Et nyt var under forberedelse, og jeg ringede Michala op og spurgte om

hun havde noget imod at vi bragte det fra 1976. Svaret var positivt, og da jeg så får hende at høre under en koncert komplimenterer jeg hende med, at hun fremdeles er slank, hvortil hun replicerer: - Ja, og jeg spiller stadig blokfløjte!

Juleevangeliet

I samme stund vi med et klask i enden bliver borgere i denne verden, spores vi inden længe ind i de baner, der gir os muligheder for at komme først i mål. Legemet dyrkes i pagt med de krav, der stilles. Og til sjælen har vi sabbatten. Men hvad så, når det forlyder, at der prædiktes skrækkeligt i de fleste kirker. Og at det ofte er de største skvadderhoveder, der har kirken fuld! Det var Harald Sandbæks ord til andet i et interview, som jeg havde med denne stridsmand i en højere Herres tjeneste. Under den tyske besættelse var han i trediegrads forhør i Århus Universitet, som Gestapo havde erobret. Så han talte frit om det, der optog ham. Om Juleevangeliet for læderjakker. Det var de første, der hørte om Guds søn, som kom til verden. Ikke i et romersk kejsarhus eller i en græsk professorfamilie i Jerusalem, men i en stald i Betlehem, hvor en ugift kvinde blev hans mor. Kan De ikke høre, at der en ide i det! Da jeg spør ham om, hvorfor han omtaler hyrderne på marken som læderjakker, svarer han: - Jamen det er ikke noget, jeg har fundet på. Det er skam videnskabeligt korrekt.

-Man forestiller sig dem som nogle blide mennesker.

-Det er på grund af Thorvaldsens statuer. Nu kan jeg ikke huske men der står sådan en med et lille lam, en friseret skabning, der ligner en rigtig bourgeoisdreng - for nu at sige det sådan - og det er en fuldkommen misforståelse.

-Hvordan kan Thorvaldsen så give udtryk for det blide?

-Ja - det kan han kun, fordi han var påvirket af den græske kunst, og for øvrigt har kirken ... men det er et indviklet spørgsmål, for i meget tidlig tid blev kristendommen præget af

noget, der hed nyplatonismen. Og nyplatonisme betyder en religiøs bevægelse, der anså det jordiske, kødet, for noget ringe og det åndelige, det sjælelige, for noget fint. Det var altså fint at være musiker, og det var mindre fint at være smed - for at sige det meget vulgært. Og det kom til at præge kirken. Ægteskabet var ikke fint. Det var noget jordisk, kødeligt. Kunsten - musik og digtekunst - det var noget fint. Venskab var fint, pudsigt nok, og så videre. Men det kom altså til at præge kirken... Og det har sikkert præget den første kirkes syn på jomfrustand med lidt foragt for ægteskabets seksuelle side. På mange andre måder kom det til at præge kristendommen. Kristusfiguren blev påvirket af græsk kunst. Det blev Apollon eller nogle af de andre guder - altså hans forhold til kirken kender jeg ikke - men han havde forstand på græsk kunst. Jeg kan i øvrigt ikke fordrage Thorvaldsens statuer. Det må jeg sige. Jeg synes det er noget Morten Korch. Bevares, han var en stor kunster, det kan da enhver se, men hans figurer er så skønne og formfuldendte... og sådan ser vi jo slet ikke ud. Nej - jeg kan bedre li` de gamle altertavler med bønder og fiskere...

Buschaufførens småtingsafdeling

Det var en af de dage, hvor tingene falder fra hinanden. Ubehageligt - med et mildt ord. Se til venstre, se til højre. Hvor finder du løsningen? Jamen det er for meget at gøre ud af en bagatel. Det begyndte med en sur køresvend bag rattet i en af vore offentlige busser. Det var dengang man endnu kunne tale om københavnerhumor, som datidens mælkedrenge og cykelbude havde patent på, deres rappe replikker udsprang af sansen for humor. Så måske var vort københavnerhumør ikke sivet ind i manden bag rattet. Jeg skulle af ved et stop efter Hovedbanegården, og jeg sagde at jeg skulle af næste gang. Næste gang er ved Palads Teatret, lød svaret. Det kan være, at jeg skulle have spurgt om han ville sætte mig af...

-Du mener vel ved førstkommande stop!

-Okay, jeg må hjem og læse på lektien.

-Gør det. Du har meget at lære, hvis du vil være sikker på at komme af på det rigtige stop...

Det er sjældent jeg lader mig anfægte af mennesker - som nu manden bag rattet. Han er engageret i livets småtingsafdeling. Han og breve i rudekuverter gir rynker på panden. Stik ikke hovedet i busken, men er der tale om en diskussion på reel basis, så anvend dine reelle argumenter. Skulle de, argumenterne, være svært tilgængelige, så søg ly hos Storm P., hos hvem man som regel finder en passende sætning. Det kræver selv sagt ikke bare et passende kendskab til hans store produktion, som er gangbar den dag i dag. Og så er det ingen hindring med sans for humor. Og har man det, er det en Guds gave.

Hvad vil man så med den gave? Bruge den. I Storm P.'s vægtige produktion har man rige muligheder. Sagt med sansen for den logiske pointe: -Vi mennesker er kommet til verden for at hjælpe andre mennesker! -Jamen, hvorfor er de andre mennesker så kommet til verden?

Et godt spørgsmål. Under et besøg i Storm P. Museet på Frederiksberg kommer man humoren nær, sporet af den hensigt Storm P. lagde vægt på. En virksom kunstners samling giver os anledning til at opleve ham trin for trin. Maleren Storm P., entertaineren og tegneren Storm P., som finder vej til et felt, der befordrer hans sans for at anskue tingene med friske øjne og derved giver ham mulighed for at folde sig ud i et omfang, der skaber respekt om hans produktive indsats.

Opfindsomheden er en ledende grundtanke. Den befæstede hans suverænitet som humorist. Baseret på alvoren. Grotesk i sine kompositoriske indslag som maler og stundom barsk i situationen hvor han anbragte sine personer. Ofte er Storm blevet spurgt om sit syn på humoren, navnlig den i hans egne arbejder. Humoren bør have en hensigt, sagde han. En vits er en fordrejning af ord, skabt af den øjeblikkelige situation. Jeg er ikke morsom, føjer han til, men det jeg ser kan gi` mig anledning til at opleve det morsomme i en situation. Hvis vi ikke er i dårligt humør, er det vores egen skyld. Men jeg er en underlig mand. Når jeg læser om et menneske, som er forlist i de arktiske egne, kommer jeg straks til at tænke på en herre, der har glemt sin paraply i Athen.

Morsom! Storm var en institution - og han blev det i en epoke, da man gav sig stunder til at opleve. Det er jo ikke ubekendt at hans virksomme temperament gav ham lyst til osse at prøve kræfter som skuespiller. Og han havde ikke besvær med

sproget, men det kneb med at huske replikker i en bunden opgave, men han kunne skabe dem. Hans enorme produktion af tegninger i den markante genre havde et stort behov for replikker, filosofiske – med en vending som svarede til hans snurrige figurer. En læser blandt andre læsere spurgte i et brev, om Storm ikke kunne tegne mennesker, så det lignede rigtige mennesker! Jo, svarede Storm, det kan jeg godt, men det nænner jeg ikke!

Og så kunne han parodiere under sin optræden på teatret, hvor han skabte sit eget forum - for eksempel i mange år hos Stig Lommer, hos hvem vi var så heldige, at vi nåede ud for at overvære Storms parodier på tre dommere i hver sin alder. Den tredje trådte frem som en agtværdig repræsentant for den højere jura. Alder: 103 år gammel. Man ligesom kendte denne dommer fra talrige andre udgaver af slagsen. Dommertypen yndede han. Jo, og som dommere kunne spørge: -Var det Dem, der tog initiativet? –Nej, hr. dommer, det var mig, der tog gulduret!

Historierne om Storm er mangfoldige og indeholder sandheden om en vital kunstner med sans for væsentlige detaljer. I det vægtige værk om maleren Storm P., skrevet af Storm P. Museets leder Jens Bing, kommer vi tæt på perioden med skiftende retninger i hastigt tempo. Her benyttede Storm sin faste plads i dagens aviser til et udfald mod kunstens forvrængede virkelighedsbillede. Med Storms egne ord i et interview i B.T. april 1939 og i Berlingske Aftenavis året før: "Hvis man tager et billede, for eksempel af en gammel dansk maler som L.A. Ring eller en Eckersberg og klipper det i stykker, så bliver det forsat en enhed, når man sætter stykkerne rigtigt sammen, men klip i et abstrakt maleri, og det bliver vanskeligt at få sat rigtigt

sammen. Måske bliver det morsomt. Og det var vel ikke hensigten. Eller var det!

Ned med alting

Det var den dag vi skulle i Båd Teatret og se "Ned med Alting – Op med Humøret" - trods alt. Det var Cafe Liva, der præsenterede en cabaret med udgang i Kjeld Petersens materiale af revyviser, monologer etc. Vort venskab med en lystig spillemand, pianisten Bjarne Sahl, gjorde at vi måtte ned på de vilde vover for at høre ham spille med Jesper Lohmann til at tage sig af teksten. Og vi kom vidt omkring i viser og monologer.

Vidt omkring. Hvordan? Man kunne jo slippe trosserne og roligt søge ud på åbent vand. Spændende. Teater i rum sø. På de vilde vover. Reaktionen fra publikum? Afhængig af engagementet. Med den side af sagen i hus vil det være vejen. Vist så. Kursen står i et afhængigt forhold til forestillingens kvalitet. Ø-komplekset vil få ny næring. Det er jo i den grad forankret i vor tid, at der kan spindes om ikke nye historier, så i al fald vil repertoireet få mulighed for afveksling. Jamen, så lad os lægge Bådteatret an ved en ø med Jesper Lohmann [GM1] som [GM2][GM3][GM4][GM5][GM6][GM7][GM8] igangsætter med de erfaringer han har fra sin medvirken i TAXA på TV2. Vinden blæser op. Så er det om at være på vagt. Vinde, vandet, blæsten kan på sekunder ændre vore planer. Take care!

Bornholm

Hvad med Bornholm? Det kommer an på sproget. Hvem vil påtage sig ansvaret. Vi ved at vor nabo Sverige måtte forlade øen efter først at have besat øriget 1659 just det år de erobrede Skåne, Halland og Blekinge. Vore landsmænd på klippeøen holdt ud og talte bornholmsk. Så løb svenskerne med Karl den Tiende forrest, så sandt han nægtede at tro at mennesker talte som den danske hærs befalingsmænd.

Næ, svenskerne lærte i de bevægede dage at løbe. Hjælp! Bornholmerne taler dansk. Løb alt hvad remmer og tøj kan tåle. Jamen – hvor i historien finder man det? I bogen som på en auktion blev solgt for halvtreds millioner svenske kroner. Mange penge. Vist så. Måske er det den halve sandhed. En hvid løgn. Nej, løggen trives i bedste måde. Den sorteste løgn er udslagsgivende. Skriv historien om vi menneskers kluntede måde at forvalte de goder vi har mulighed for at få glæde af i langt større målestok. Nå, det er den gamle historie. Vist så. Ja – men så skriv den!

Nå, ja – der kommer en mand ind i købmandens butik på hjørnet og køber kaffe og på spørgsmålet om der andet, svarede manden:

-Ja, to rødspætter!

-Så må De hen til fiskehandleren!

–Men hvad så med kaffen?

–Hvad mener De!

–Kan jeg tage kaffen med til fiskehandleren?

Et øjeblik så de to mænd på hinanden. Og så lo de. Da manden med kaffen var gået, måtte jeg spørge om det var dagens morsomme indslag.

–De må da kende den mand her fra kvarteret. Det er hans forsøg på at holde en samtale i gang.

- Javel – De kommer ud for lidt af hvert?

-Man kan vel kalde det moral i en nøddeskal i dag. Hvorfor ikke i går. Nå, ja man vil møde mennesker, der forsøger at gøre sig gældende. I min barndom var forsøget en tak grovere. Enten det så var hos bageren eller urtekræmmeren, som navnet var for forretningen med de varer købmanden i dag forsøger at sælge. Konkurrencen er stor med et supermarkedet henne på næste hjørne.

Noget andet er at jeg på ny er inde i min stærke drømmeperiode. Og det den samme drøm. Gentagelsens tyranni. Min hund for år tilbage, Pivot, er forsvundet. Efter lang tid finder jeg ham, men lige som jeg skal sætte snoren på ham forsvinder han. Og jeg løber gade op og gade ned. Og så ender jeg i en blindgyde, og under mine forsøg på at finde en udvej, går det op for mig at det er umuligt.

Femogfyrre

Vist så. Nu skal vi over i den bitre virkelighed. Og vi er inden for murene – de meget sikre eller snarere sikrede. Året er det glade femogfyrre. Og afslutningen på besættelsen ligger lige om hjørnet, men vore naboer syd for Nakskov har travlt med at rydde op. Svend og jeg venter under bevogtning på nogle af vore kammerater, som var til forhør. Jeg var glad for at være alene med Svend. Som menneske stod han mig langt nærmere end de andre i gruppen til trods for sin anti-religiøse indstilling. Engang lå vi på vagt sammen og diskuterede hele natten igennem religion, men til slut enedes vi om hans grundsætning, at ærlighed og kærlighed skal være kernen i ethvert livssyn. Og han er heller ikke ortodoks eller tilhænger af kirken som sådan. I forbindelse med muligheden for benådning erklærede jeg, at det var en nærliggende opgave for kirken at gennemføre en aktion for at mildne de krigsførende fangers skæbne. "Kirken, sagde Svend bittert, er en institution, og som sådan præget af halvhed og lunkenhed. Kl. 15:30 blev Jens kaldt ned og fik sin skæbne at vide: Om en halv time skulle han være rede til at blive ført bort, og kl. 17:30 skulle han henrettes ved skydning. Han skrev breve til sin familie. Jeg hjalp ham med at pakke, hvorefter vi tog afsked. Vi omfavnede hinanden. Jeg kunne ikke sige noget, men Svend sagde: Gud være med dig!

Det skete en måned før de allierede i de lyse forårsdage i 1945 fik den tyske besættelsesmagt sat på plads.

Livet. Hvor det begynder? Kloningen. Et nyt land. Vist så. En ø, som vi har været lang tid om at opdage? Jeg glæder mig til at fortælle om en epokegørende opfindelse. Den ligger ovre i

nærheden ... nej, ikke endnu! Det er vores hemmelighed indtil videre.

[GM1]

[GM2R1]

[GM3R2]

[GM4R3]

[GM5R4]

[GM6R5]

[GM7R6]

[GM8R7]

??

??

??

??

- 125 -